

**IKAALISTEN VARHAISKASVATUKSEN TYÖNTEKIJÖIDEN NÄKEMYKSIÄ
LAPSIRYHMÄSSÄ TYÖSKENTELEVÄN VARHAISKASVATUKSEN
SOSIONOMIN TEHTÄVÄNKUVASTA**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö
Sosionomikoulutus, Hämeenlinnan korkeakoulukeskus
kevät 2021
Hanna Kianen

Tekijä Hanna Kianen

Vuosi 2021

Työn nimi Ikaalisten varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemyksiä lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta

Ohjaaja Liisa Kokkonieniemi

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Ikaalisten varhaiskasvatuksessa työskentelevien työntekijöiden näkemyksiä päiväkodin lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta. Tutkimus toteutettiin Ikaalisten varhaiskasvatuksen henkilöstölle toteutetun kyselyn avulla. Kyselyn tuloksia voidaan hyödyntää Ikaalisten varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaa määrittelevässä hankkeessa. Työn toimeksiantaja oli Ikaalisten varhaiskasvatus. Työ oli tutkimuksellinen opinnäytetyö. Analyysimenetelmänä tutkimuksessa käytettiin teemoittelua.

Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenne muuttuu uuden varhaiskasvatuslain (540/2018) myötä. Vuoteen 2030 mennessä päiväkodeissa työskentelee tiiminä varhaiskasvatuksen opettajia, varhaiskasvatuksen sosionomeja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajia.

Tutkimuksen mukaan Ikaalisten varhaiskasvatuksen työntekijät näkevät päiväkodin lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvan muodostuvan lasten hoito-, kasvatus- ja opetustehtävistä, moniammatillisesta yhteistyöstä, perheiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä sekä varhaiskasvatussuunnitelmista. Ammatillisena osaamisena nähtiin vanhemmuuden tukeminen ja yhteistyö perheiden kanssa, toiminnan suunnittelu ja ohjaaminen, moniammatillinen työ sekä ryhmän sosioemotionaalisten taitojen tukeminen.

Avainsanat varhaiskasvatus, moniammatillisuus, varhaiskasvatuksen sosionomi

Sivut 42 sivua ja liitteitä 3 sivua

Author	Hanna Kianen	Year 2021
Subject	Views of Ikaalinen early childhood education staff on the role of a Bachelor of Social Services in early childhood education	
Supervisor	Liisa Kokkonieniemi	

ABSTRACT

The aim of the thesis was to examine the views of early childhood education and care (ECEC) staff in Ikaalinen on the role of Bachelors of Social Services in ECEC. The study was commissioned by the city of Ikaalinen and implemented by a survey among its ECEC staff. The results of the survey can be used in a project which aims to define the job description of Bachelors of Social Services in ECEC services in Ikaalinen. The thesis was a research-based study and the data were analyzed by using thematizing.

The structure of ECEC personnel is undergoing changes due to the new Act on Early Childhood Education (540/2018). By 2030, the staff in daycare centres will consist of working teams including ECEC teachers with a university degree, Bachelors of Social Services and daycare workers with a vocational qualification.

According to the ECEC staff in Ikaalinen, the job description of a Bachelor of Social Services in a daycare centre consists of children's care, upbringing and education; multiprofessional cooperation; cooperation with the guardians; and ECEC plans. Based on the results of the thesis, the professional competence of Bachelors of Social Services includes supporting parenthood and cooperation with families, planning and implementing activities, multi-professional collaboration and supporting the socio-emotional skills of a group.

Keywords Early Childhood Education, multiprofessional teams, Bachelor of Social Services
Pages 42 pages and appendices 3 pages

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Työ varhaiskasvatuksessa	2
2.1	Yhteistyökumppani ja työelämäyhteys	3
2.2	Varhaiskasvatus.....	4
2.2.1	Varhaiskasvatussuunnitelmat	7
2.2.2	Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa	8
2.3	Moniammatillinen asiantuntijuus	9
2.4	Varhaiskasvatuksen sosionomi päiväkodin lapsiryhmässä.....	12
2.5	Aikaisemmat tutkimukset	15
3	Tutkimuksen toteutus	16
3.1	Tutkimustehtävä	17
3.2	Laadullinen tutkimus.....	18
3.3	Aineistonhankinta kyselyllä	19
3.4	Aineiston analyysi teemoittelulla.....	20
3.5	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	21
4	Tulosten esittely	23
4.1	Varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävät	23
4.2	Varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaaminen	25
4.3	Tiimin osaamisen hyödyntäminen	26
4.4	Varhaiskasvatuksen sosionomin suunnittelutehtävät.....	28
4.5	Varhaiskasvatuksen sosionomille kuulumattomat työtehtävät	29
4.6	Johtopäätökset.....	30
5	Pohdinta	35
	Lähteet.....	40

Liitteet

Liite 1	Kysely Ikaalisten varhaiskasvatuksen henkilöstölle
Liite 2	Kyselylomake työntekijöille
Liite 3	Aineistonhallintasuunnitelma

1 Johdanto

Ikaalisten varhaiskasvatuksessa saatiin hankerahoitus opetus- ja kulttuuriministeriöltä keväällä 2020 varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvan laatimiseen. Rahoituspäätös oli myönteinen ja päätöksen myötä Ikaalisten varhaiskasvatuksen hankkeeseen palkattiin kolme varhaiskasvatuksen sosionomia. Varhaiskasvatuksen sosionomit työskentelevät kolmessa Ikaalisten päiväkodissa, sijoittuen ryhmiin, joissa on useita tukea tarvitsevia lapsia ja joissa on tarvetta varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaamiselle. Itse työskentelen tässä hankkeessa päiväkodissa varhaiskasvatuksen sosionomina. Yhdessä hankkeen esimiehen ja hankkeen muiden työntekijöiden kanssa näimme, että aiheeseen on mahdollista tehdä myös opinnäytetyö.

Aihe tuntui kiinnostavalta oman työskentelytaustani pohjalta. Olen työskennellyt Ikaalisten varhaiskasvatuksessa päiväkodissa varhaiskasvatuksen lastenhoitajan nimikkeellä kaksi vuotta. Tehtävänimikkeeni muuttui hankkeeseen päästyäni varhaiskasvatuksen sosionomiksi. Opiskelen ensimmäisessä opiskelijaryhmässä, joka valmistuu varhaiskasvatuksen sosionomiksi kevätkaudella 2021. Olemme opiskelleet samoilla varhaiskasvatuksen kursseilla puoli vuotta aiemmin opintonsa aloittaneiden kanssa, mutta vain he voivat työskennellä nimikkeellä varhaiskasvatuksen opettaja.

Henkilöstörakennemuutokset astuvat voimaan vasta vuonna 2030 ja siihen saakka sosionomit, jotka sijoittuvat varhaiskasvatukseen, hakevat omaa paikkaansa. Itselläni työ Ikaalisten varhaiskasvatuksessa sosionomin tehtävänkuvaa määrittelevässä hankkeessa jatkuu vuoden 2021 loppuun saakka. Tämän jälkeen on toiveissa, että ensimmäiset varhaiskasvatuksen sosionomit voisivat aloittaa työn Ikaalisten varhaiskasvatuksessa.

Päiväkotien henkilöstörakenteeseen on tulossa muutoksia. Muutokset tulevat voimaan vuodesta 2030 lähtien. Varhaiskasvatuslain § 37:n mukaan 1.1.2030 päiväkodissa hoito-, kasvatus- ja opetustehtävissä toimivilla vähintään 2/3:lla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuus ja 1/2:lla näistä varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 37).

Varhaiskasvatuksen sosionomille ei ole olemassa yhteneväistä työnkuvaa, vaan kunnat ja kaupungit saavat muodostaa työnkuvan itse. Varhaiskasvatuslaissa linjataan vain, että varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista voidaan hyödyntää erityisesti lasten ja perheiden palvelujärjestelmän tuntemuksen osalta. Henkilöstörakenne tulee toteuttaa niin, että varhaiskasvatukselle säädetyt tavoitteet voidaan saavuttaa ja myös vammaisten ja muiden lasten tuen tarpeisiin tulee vastata. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 23, § 25)

Opinnäytetyö on tutkimuspainotteinen työ ja siinä noudatetaan laadullista eli kvalitatiivista tutkimustapaa. Opinnäytetyö pohjautuu työelämästä nousseelle kehittämistarpeelle. Ikaalisissa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvan laatimistyöhön päästiin mukaan varhaiskasvatukselle saadun hankerahoituksen avulla. Opinnäytetyöni kautta voidaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaa määrittelevässä hankkeessa selvittää, mitkä ovat päiväkotiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin ammatilliset vahvuudet Ikaalisten varhaiskasvatuksen henkilöstön näkemyksien mukaan. Toteutan opinnäytetyössäni sähköisen kyselyn Ikaalisten varhaiskasvatuksen henkilöstölle, jossa selvitetään henkilöstön näkemyksiä päiväkotiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta. Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat varhaiskasvatus, moniammatillinen asiantuntijuus ja varhaiskasvatuksen sosionomi. Tutkimuskysymyksenä on selvittää, mitkä ovat Ikaalisten varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemykset varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta päiväkotiryhmässä työskentelevälle varhaiskasvatuksen sosionomille.

2 Työ varhaiskasvatuksessa

Päivähoitojärjestelmä Suomessa on kehittynyt nykyiseen muotoonsa pitkän prosessin tuloksena. Siihen ovat vaikuttaneet lainsäädännölliset muutokset kuin myös yhteiskunnalliset ja ideologiset muutokset. Varhaiset juuret päivähoidon syntyhistoriaan Suomessa ulottuvat sotien jälkeiseen kauteen ja yhteiskunnan jälleenrakentamisen aikaan. Sotien jälkeen Suomessa elettiin voimakasta yhteiskuntarakenteiden muutosten aikaa. Maatalous menetti asemaansa perheiden työllistäjänä, perheet muuttivat maalta kaupunkiin ja äidit hakeutuivat kodin ulkopuolelle töihin. Isommissa kaupungeissa syntyi tarve päivähoitopaikoista. Tähän tilanteeseen alkoi rakentumaan päivähoitojärjestelmä. Päivähoitopalvelujen syntyyn ovat vaikuttaneet niin työvoima- ja sosiaalipoliittiset kuin

myös lastensuojelulliset näkökulmat. Nykymuotoinen päivähoitojärjestelmä astui voimaan vuonna 1973, lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) myötä. (Alila & Kinon, 2014, s. 8)

Varhaiskasvatusjärjestelmä on kehittynyt ja muotoutunut vuosikymmenien aikana vastaten sen hetkisiin yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Varhaiskasvatuksessa puhaltavat muutosten tuulet myös tänä päivänä. Tämä opinnäytetyö on osaltaan antamassa vastauksia niihin. Opinnäytetyön lähtökohdat pohjautuvat työelämästä nousseelle kehittämistarpeelle. Ikaalisten varhaiskasvatuksessa saatiin myönteinen hankerahoituspäätös toukokuussa 2020 varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaa kartoittavaan hankkeeseen. Hankkeen käynnistymisen myötä Ikaalisten kaupunki on ensimmäisiä kaupunkeja Suomessa, jotka määrittelevät varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvan paikalliset erityispiirteet huomioiden. Varhaiskasvatuksen sosionomi on päiväkodin henkilöstömitoitukseen kuuluva tehtävä, ja työnantajan on laadittava sille kuuluva tehtävänkova.

Esittelen tässä luvussa opinnäytetyön yhteyden työelämään. Tutkimuksen yhteys työelämään on välitön, sillä työskentelen itse varhaiskasvatuksessa sosionomin tehtävänkuvaa kartoittavassa hankkeessa. Avaan tutkimuksen tavoitetta ja tarkoitusta myös laajemmalti. Päiväkotien henkilöstörakennemuutos tulee koskemaan koko Suomen varhaiskasvatuskenttää vuoteen 2030 mennessä, ja siihen mennessä kunnissa on oltava laadittuna tehtävänkova varhaiskasvatuksen sosionomille.

Tässä luvussa käsittelen aiheeseen liittyviä keskeisiä käsitteitä, jotka ovat varhaiskasvatus, moniammatillinen asiantuntijuus ja varhaiskasvatuksen sosionomi. Avaan näiden teemojen sisältöjä ja perustelen niiden kuulumista työn tietoperustaan.

2.1 Yhteistyökumppani ja työelämäyhteys

Tutkimuksen yhteistyökumppanina ja työelämäyhteytenä on Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatus. Tutkimuksen aineistoa voidaan käyttää hyväksi meneillään olevassa hankkeessa, jossa on tarkoitus määritellä tehtävänkova varhaiskasvatuksessa työskentelevälle sosionomille. Hanke käynnistyi Ikaalisten varhaiskasvatuksessa syksyllä 2020. Siinä työskentelee kolme varhaiskasvatuksen sosionomia Ikaalisten kolmessa eri päiväkodissa.

Ikaalisten kaupunki on noin 6800 asukkaan kaupunki Pirkanmaalla. Lähin suurin kaupunki on Tampere, jonne on 3-tietä pitkin noin 50 km matkaa. Kaupungin missiona on, että Ikaalinen on olemassa edistääkseen alueen elinvoimaa ja hyvinvointia. Arvoiksi on määritelty asiakaslähtöisyyden, avoimuuden ja yritysmyönteisyyden. Ikaalisten yhtenä haasteena on väestömäärän lasku. Ikaalisissa työikäisten sekä lasten ja nuorten osuus vähenee syntyvyyden laskun myötä ja vastaavasti eläkeläisten osuus kasvaa. Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä on vuonna 2021 noin 288 ja vuoden 2022 ennuste varhaiskasvatuksessa olevista lapsista on 257. (Ikaalisten kaupunki, 2021, s. 5, 13, 61)

2.2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä. Varhaiskasvatuksessa opitaan tietoja ja taitoja, jotka vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. (Ikaalisten kaupunki, 2018, s. 4)

Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta.

Varhaiskasvatuslaki on ohjaava ja velvoittava asiakirja, joka määrittää varhaiskasvatustoimintaa. Uusi varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 1.9.2018 ja merkittävimmät uudistukset tulivat varhaiskasvatuksen henkilöstöön sekä varhaiskasvatuksen tiedontuotantoon. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, n.d)

Vuonna 2018 päivitettyssä varhaiskasvatuslaissa korostetaan lapsen edun ensisijaisuutta varhaiskasvatuksen suunnittelussa, järjestämisessä, tuottamisessa tai siitä päätettäessä.

Lapsen suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on myös kirjattu lakiin.

Tarkennusta on tullut myös monialaisen yhteistyön säännöstä sekä vuorohoitoa koskevaan säännökseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, n.d.)

Varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa kunnan tarpeista riippuen päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai esimerkiksi avoimena kerho- tai leikkitoimintana. Nämä

toimintamuodot eroavat toisistaan oppimisympäristöiltään, resursseiltaan, henkilöstön koulutukselta ja kelpoisuusvaatimuksilta, henkilöstörakenteilta, lapsiryhmien koolta sekä lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön suhdeluvulla. Päiväkodeissa toteutettava varhaiskasvatus on toimintamuodoltaan yleisintä. Ikaalisissa varhaiskasvatusta järjestetään kolmessa eri päiväkodissa, ryhmäperhepäiväkodeissa sekä perhepäivähoidossa. Ryhmät voidaan muodostaa esimerkiksi lasten ikä tai tuen tarve huomioon ottaen, mutta ryhmien tulee olla pedagogisesti tarkoituksenmukaisia. Niissä tulee ottaa huomioon henkilöstön mitoitus ja ryhmien enimmäiskokoon liittyvät säännökset. (Ikaalisten kaupunki, 2018, s. 6, 11)

Ikaalisten varhaiskasvatuksen arvoperustana painotetaan yhteisöllisyyttä ja luontoarvoja valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden lisäksi. Yhteisöllisyys näkyy lasten ja henkilöstön vahvuuksia korostaen, hyvän huomaamisella sekä kannustamalla. Yhdessä toimiminen, suvaitsevaisuus, erilaisuuden arvostaminen sekä toisen ihmisen kunnioittaminen ovat keskeisiä teemoja. Myös luontoarvot korostuvat varhaiskasvatuksessa ja yhdessä lasten kanssa rakennetaan positiivista luontosuhdetta lähiluontokohteita hyödyntämällä. Varhaiskasvatuksen visiona on kasvattaa huoltajien kanssa yhteistyössä hyvinvoivia, leikkiviä, avoimia ja itseensä luottavia lapsia. (Ikaalisten kaupunki, 2018 s. 15)

Monet tutkimukset ovat osoittaneet varhaiskasvatuksella olevan lapsen ja nuoren elämässä pitkälle ulottuvat vaikutukset. Varhaiskasvatus luo pohjan lapsen oppimiselle: lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä tuetaan ja samalla mahdollistuu yhdessä oppimisen edellytykset. Osallistuminen varhaiskasvatukseen hyödyntää lapsen myöhempää koulutusta, tasa-arvoistaa lasten mahdollisuuksia koulutusvalintoihin ja tulevaan yhteiskunnalliseen asemaan. (Koivula ym., 2017, s. 9)

Lapset nähdään entistä enemmän varhaiskasvatuksessa aktiivisina ja aloitteellisina toimijoina, jotka rakentavat ymmärrystään vuorovaikutuksessa fyysisen ja sosiaalisen ympäristön kanssa (Turja, 2017, s. 41). Oppimiskäsityksen mukaan lapsi nähdään aktiivisena toimijana, synnynnäisesti uteliaina ja tiedonhaluisina. Oppiminen nähdään kokonaisvaltaisena ja sitä tapahtuu kaikkialla lapsen havainnoissa ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Lähtökohtana uuden oppimiselle varhaiskasvatuksessa nähdään lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaaminen. Uusilla

opittavilla asioilla on oltava yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin, muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuritaustaan. Lasten saamat myönteiset vuorovaikutussuhteet ja tunnekokemukset edistävät uuden oppimista. Sopivasti haastava, tavoitteellinen toiminta ja onnistumisen kokemukset innostavat lasta oppimaan lisää. (Ikaalisten kaupunki, 2018, s. 15)

Lapsi oppii erilaisia taitoja kaikissa toiminnoissa päiväkotipäivän aikana. Ohjatut tilanteet kuin myös toiminnalliset hetket eteisessä, ulkoilussa ja ruokailussa ovat lapsen oppimisen ja kasvun kannalta yhtä merkityksellisiä tilanteita. (Sandberg 2020, s. 23) Oppisen kannalta leikki on lapselle merkityksellistä ja varhaiskasvatuksessa tulee ymmärtää leikin itseisarvo ja sen merkitys lapsen kasvussa ja kehityksessä. (Ikaalisten kaupunki, 2018, s. 15)

Omatoiminen vapaa leikki on tilanne, jonka etenemisestä ja toteuttamisen tavoista päättävät lapset itse. Päiväkodin pedagogiset säännöt, lasten ikätaso ja ohjauksen taso määrittelevät minkälaiseksi leikki muodostuu. Aikuisen osuus leikkiin osallistumisesta voi vaihdella lasten kehitystason mukaan suorasta osallistumisesta välilliseen vaikuttamiseen. Leikin avulla lapsi harjoittelee vuorovaikutusta ja keskinäisten suhteiden harjoittelua sekä omien tavoitteiden asettelua. (Helenius A. & Korhonen R., 2017, s. 71)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaan pedagogiikka perustuu määriteltyyn arvoperustaan sekä käsitykseen lapsesta, lapsuudesta ja oppimisesta. Pedagogiikalla tarkoitetaan ammattihenkilöstön johtamaa, suunnittelemaa ja toteuttamaa tavoitteellista toimintaa varhaiskasvatuksessa, joka perustuu kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon. Pedagogisesti painottunut toiminta edellyttää, että henkilöstöllä on yhteinen näkemys, miten lasten oppimista sekä kasvua ja kehitystä voidaan edistää parhaalla tavalla. Varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa ja eri ikäisten lasten toiminnoissa painottuvat tarpeen ja tilanteiden mukaan kasvatus, opetus ja hoito. (Opetushallitus, 2018, ss. 21–22)

2.2.1 Varhaiskasvatussuunnitelmat

Varhaiskasvatussuunnitelma on kolmitasoinen kokonaisuus, joka koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten omista varhaiskasvatussuunnitelmista. Paikallisia ja lasten

varhaiskasvatussuunnitelmia laaditaan ja toteutetaan valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta, joka on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa varhaiskasvatustuki. Varhaiskasvatustukissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista. Valtakunnallisen varhaiskasvatuksen ohjauksen tarkoituksena on mahdollistaa yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kasvuun, kehitykselle ja oppimiselle. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on oikeudellisesti velvoittava määräys varhaiskasvatuksen järjestäjille. Siinä määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lasten huoltajien välisestä yhteistyöstä, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä sekä monialaisesta yhteistyöstä. (Ikaalisten kaupunki, 2018, s. 4)

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voi olla kunnan, kuntayhtymän tai kaupungin laatima asiakirja. Myös julkinen ja yksityinen palvelunjärjestäjä voivat osallistua yhdessä paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan. Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee kuvata yksityiskohtaisemmin kasvatustoiminnan lähtökohdat ja niiden toteutuminen kyseisen kunnan tai palvelun järjestäjän osalta. Siinä voi olla kirjattuna paikallisiin erityispiirteisiin ja painotuksiin liittyviä asioita. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ei sulje pois varhaiskasvatustukin ja valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita, velvoitteita ja sisältöjä. (Parrila & Fonsén 2016, ss. 74–75)

Varhaiskasvatustimissä voidaan laatia myös ryhmävarhaiskasvatussuunnitelma. Sen laatimisessa tiimin kasvattajat pohtivat, miten oman lapsiryhmän yksilölliset tarpeet voitaisiin kirjata ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan niin, että valtakunnalliseen ja kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut tavoitteet, arvot ja periaatteet tulevat huomioituksi. Sisällöllinen yhteys valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja varhaiskasvatustukiin tulee säilyä. Tarkoituksena on, että ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma auttaa kasvattajia kehittämään, suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan työtään. Yhteisen pedagogisen keskustelun avulla konkretisoidaan varhaiskasvatustiimin toimintaperiaatteita. (Parrila & Fonsén 2016, s. 76)

Jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle tulee laatia henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Siinä yhdistyvät lapsen, lapsen huoltajien sekä kasvattajien näkemykset varhaiskasvatuksen toteuttamista ohjaavaksi asiakirjaksi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet. Sen on tarkoitus muokata varhaiskasvatusta sekä sen toimintaympäristöä ja kasvattajia vastaamaan lapsen kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin tarpeisiin. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on perusta toiminnan suunnittelulle ja oppimisympäristöjen kehittämiseksi varhaiskasvatusyksikössä. (Parrila & Fonsén 2016, ss. 79–80) Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan kahden kuukauden kuluessa siitä, kun lapsi on aloittanut varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan yhdessä lasten huoltajien kanssa toimintakauden päättyessä. Tarvittaessa varhaiskasvatussuunnitelmaan voidaan tehdä päivityksiä muulloinkin. (Ikaalisten kaupunki 2018, s. 8)

2.2.2 Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa

Pedagogisen tuen määritelmät voivat vaihdella kunnittain. Osassa kunnista on tehty päätös, että lapsen tuen tasot määritellään samalla tavoin kuin esiopetuksessa ja perusopetuksessa. Tämä perustuu kolmitasoiseen tukimalliin, jossa on yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Ne erottavat toisistaan annettavan tuen moninaisuus, tehokkuus ja miten tiiviisti tukea annetaan. Erilaiset tuen muodot täydentävät toisiaan ja niiden tulee olla hyvin suunniteltuja, pedagogisesti arvioituja sekä joustavia. Varhaiskasvatuslaki määrittelee tuen tarpeet ja pedagogiset ratkaisut tuen tarpeiden toteuttamiseen ilman kolmiportaista tuen jaottelua. (Sandberg, 2021, ss. 29–31)

Jokaiselle lapselle kuuluu yleinen tuki. Sitä antavat kaikki lapsiryhmän työntekijät. Yleistä tukea lapselle luo tilanteet, jotka toistuvat päiväkotiarjessa ja joita lapsi pystyy ennakoimaan. Myös aikuisen luoma turvallinen ilmapiiri ja arjen struktuurien käyttö kuuluvat tähän. Lapselle on myös tärkeää, että hän voi kokea olevansa osallisena päiväkodin arjessa. Yleiseen tukeen kuuluu myös rakentava vuorovaikutus ja lapsen vahvuusperustainen sekä sensitiivinen huomioiminen. (Sandberg, 2021, s. 32)

Mikäli koetaan, että yleisen tuen menetelmät eivät riitä lapsen tarpeisiin nähden, hänelle voidaan laatia pedagoginen arvio, jossa arvioidaan, hyötyisikö lapsi tehostetusta tuesta. Siinä tarkastellaan lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilannetta yhdessä lapsen huoltajien, varhaiskasvatuksen henkilöstön sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Pedagogisessa arviossa käsitellään myös lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä tuen tarpeet. Pedagogiseen arvioon kirjataan minkälaisia pedagogisia tukitoimia ja järjestelyjä lapsi tarvitsisi, jotta tuen tarpeet voisivat täyttyä. Tämän arvion tekemisessä voidaan hyödyntää moniammatillista näkökulmaa. (Sandberg, 2021, s. 33)

Tehostetun tuen portaalle siirryttäessä lapselle laaditaan tehostetun tuen suunnitelma. Siihen kirjataan pedagogiset menetelmät ja ratkaisut, joiden avulla lapsen oppimista ja kasvua voidaan tukea. Tuen laadinnassa kiinnitetään huomiota lapsen edellytyksiin saavuttaa hänelle asetettuja tavoitteita. Siihen kirjataan suunnitelma niistä pedagogisista menetelmistä, joilla tavoitteet voidaan saavuttaa. Suunnitelmassa otetaan huomioon lapsen tukeen liittyvät pedagogiset ratkaisut, pienryhmä- ja yksilötyöskentelyn mahdollisuudet sekä esimerkiksi tehostettu kuvakommunikaation tarve. (Sandberg, 2021, s. 34)

Mikäli erityisen tuen antamisen tarve on todettu ennen esiopetuksen aloitusta ja lapsi on ollut varhaiskasvatuksessa, niin varhaiskasvatuksen opettaja laatii yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa lapsen tilanteesta pedagogisen selvityksen. Selvityksessä tehdään arvio lapsen mahdollisesta erityisen tuen tarpeesta. (Ikaalisten kaupunki, 2018, s. 53)

2.3 Moniammatillinen asiantuntijuus

Moniammatillisuuden käsitteen käyttö on melko väljää, ja yleisesti ottaen sillä tarkoitetaan asiakas- ja potilastyön erilaisia vuorovaikutustilanteita. Moniammatillisuutta voidaan tarkastella yhteistoiminnan ja dialogisuuden käsitteiden alla. Yhteistoiminnallisuudella tarkoitetaan toimintaa, joka tapahtuu yhteisten tehtävien ympärillä ja dialogisuudella vastavuoroisen kommunikaation hyödyntämistä keskustelussa. Neuvottelut ovat entistä tärkeämmässä asemassa sosiaali- ja terveysalan asiakas- ja potilastyössä. Osallistujien kokemus ja tieto nousevat tärkeään asemaan työssä. Tärkeää onkin, että moniammatillisissa

vuorovaikutustilanteissa tavoitetaan eri ammattikuntien näkökulmat. (Kekoni ym., 2019, ss. 15–17)

Moniammatillisessa työssä työskentelee joukkue, joka yhteistoiminnallaan työskentelee kohti yhteistä päämäärää. Jokaisen ammattilaisen tulee nähdä kokonaisuus ja tunnistaa oma paikkansa osana sitä, sekä erilaiset mahdollisuudet saavuttaa yhteinen tavoite. Eri työntekijöillä voi olla erilaisia näkemyksiä, mutta ammattitaitoinen työntekijä jatkaa työtänsä kohti yhteisen ymmärryksen rakentumista, kunnes se hahmottuu kaikille joukkueen jäsenille. (Mönkkönen 2018, s. 144)

Työelämä on muuttunut entistä monitahoisemmaksi. Se vaatii varhaiskasvatuksen työntekijöiltä valmiuksia yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa kuin myös vastuuta työyhteisössä toimimisessa. Varhaiskasvatuksen ammatillisuuden kehittyminen tapahtuu kasvatusyhteisön kanssa tapahtuvassa prosessissa. Yksittäinen työntekijä tuo tiimiin sellaista tietoa ja taitoa, jonka avulla koko tiimi voi kehittää toimintaansa. Asiantuntijuuden kehittyminen perustuu yksilölliseen sekä yhteisöllisesti jaettuun asiantuntijuuteen. (Kupila, 2017, ss. 303–304)

Kupilan mukaan (2017, s. 305) Karila ja Nummenmaa (2001) ovat tarkastelleet moniammatillista yhteistyötä työyhteisön sisäisenä ja ulkoisena toimintamallina. Sisäisen moniammatillisen asiantuntijuuden muodostavat eritasoiselta ja erilaiselta ammatilliselta koulutustaustalta omaavat työntekijät. He jakavat yhteisen kasvatusvastuun ja ovat sidoksissa toisiinsa. Ulkoiseen moniammatillisuuteen liittyy yhteistyö, jota tehdään muiden ammattiryhmien kanssa.

Moniammatillinen asiantuntijuus liittyy käsitteenä opinnäytetyöhön, sillä sosionomi ei tee työtä päiväkodissa yksin, vaan yhdessä tiimin kanssa, johon kuuluu eri koulutustaustaisia työntekijöitä. Varhaiskasvatuksessa tiimin muodostavat tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Näiden kaikkien ammattiryhmien osaaminen tulee tunnistaa ja hyödyntää varhaiskasvatuksessa. Tällä hetkellä monien päiväkotien tiimeissä työskentelee kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa sekä varhaiskasvatuksen opettaja. Tulevat muutokset henkilöstörakenteessa

aiheuttavat muutoksia myös päiväkotien tiimeissä ja siihen, miten työtehtäviä on aiemmin totuttu niissä jakamaan.

Päiväkodin henkilökuntaa voidaan pitää suurena ryhmänä, jossa tiimit ovat sen osaryhmiä. Tiimin jäsenet ovat työpäivän aikana erilaisissa työvuoroissa ja tapaavat toisiaan tilanteissa, kun koko lapsiryhmä on samanaikaisesti paikalla. Tästä syystä päiväkotien työntekijöillä on tiimipalavereita, joissa käsitellään oman lapsiryhmän ajankohtaisia asioita. Tiimit toimivat päiväkodeissa hyvin itsenäisesti. Niissä suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan toimintaa, jonka lähtökohtana ovat omalle tiimille kuuluvat lapset ja heidän perheensä. (Venninen, 2007 s. 24)

Varhaiskasvatustyö on vahvasti tiimityötä, jonka toimivuus on edellytyksenä työn onnistumiselle. Jotta tiimi voi kehittyä, tarvitaan keskustelua, yhdessä toimimista ja yhteisten asioiden sopimista sekä tiimin jäsenten erilaisuuden tunnistamista. Esimiehen ohjaus on tiimin muodostumisessa tärkeää. Varhaiskasvatuksessa tiimin vahvistumista voidaan edistää tiimisopimuksen laatimisella. Siihen kirjataan esimerkiksi tiimin jäsenten yksilölliset ja koko tiimin yhteiset vahvuudet, voimavarat ja kehittämistavoitteet. Tiimisopimuksessa on hyvä olla myös kirjattuna sopimus tiimin vuorovaikutuksesta ja ristiriitojen ratkaisemisesta. Tiimin kasvatustoimintaa ja suunnittelua ohjaavat työskentelytavat on hyvä olla kirjattuna tiimisopimukseen kuin myös jättää tilaa toiminnan ja tiimin arviointiin sekä kehittämisehdotuksiin. (Parrila & Fonsén, 2016, s. 81, 87–89)

Moniammatillista yhteistyötä käsittävien tutkimuksien perusteella kunnista löytyy ammattitaitoa ja halua tehdä verkostoitunutta yhteistyötä eri aloilla työskentelevien asiantuntijoiden kesken. Asiakkaan edun mukaista on se, että eri tahojen työntekijät kokoavat voimansa ja hakevat yhdessä asiakkaan kanssa ratkaisuja ja toimintatapoja eri tilanteisiin. Moniammatilliset yhteistyörakenteet voivat olla tilanteen mukaan joko jatkuvia tai aina tarvittaessa käynnistyviä. Niiden taustalla ovat kuitenkin yhdessä sovitut menettelytavat, vuorovaikutuksen avoimuus sekä yhteiset pelisäännöt. Tavoitteena on, että toimijoiden osaaminen yhdistyy niin, että sovitut tavoitteet saavutetaan. (Kontio, 2010)

2.4 Varhaiskasvatuksen sosionomi päiväkodin lapsiryhmässä

Päiväkotien henkilöstörakenteeseen on tulossa muutoksia vuodesta 2030 lähtien. Vuonna 2018 uudistetun varhaiskasvatustarkoituksena on vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua nostamalla henkilöstön koulutustasoa ja selkiyttämällä tehtävänimikkeitä. Päiväkodeissa työskentelee tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen opettajia, varhaiskasvatuksen sosionomeja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajia. Henkilöstörakenteen muutoksen myötä päiväkodeissa työskentelevillä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuus. Näistä työntekijöistä vähintään puolella tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, n.d.)

Sosionomi (AMK) koulutus syntyi 1990-luvun loppupuolella, kun ensimmäisiä kokeiluvaiheessa olevia ammattikorkeakouluja alkoi kouluttaa sosiaalialalle suuntaavia sosiaali- ja terveystieteiden korkeakouluopiskelijoita. Vuodesta 1999 lähtien sosiaalialalle valmistuvien tutkintanimike on ollut sosionomi (AMK), geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK). Vuodesta 2006 vuodesta sosionomi (AMK) -tutkinnon laajuus on ollut 210 opintopistettä ja kesto 3,5 vuotta. Sosionomikoulutuksen kautta opiskelijalla on mahdollisuus toimia monipuolisissa yhteiskunnallisissa ja sosiaalialan työtehtävissä. Sosionomikoulutuksessa opiskelija saa valmiudet työskennellä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen kanssa edistämällä osallisuutta, kokonaisvaltaista hyvinvointia ja sosiaalista toimintakykyä. (Raatikainen ym., 2020, ss. 1314)

Tällä hetkellä työssä olevat sosionomit, joiden sosionomi (AMK) -tutkintoon sisältyy yhteensä vähintään 60 opintopisteen edestä sosiaalipedagogiikan ja varhaiskasvatuksen opintoja, ovat kelpoisia työskentelemään varhaiskasvatuksen opettajina koko työuransa ajan. Tämä kelpoisuus on myös opiskelijoilla, jotka ovat aloittaneet opintonsa ennen 31.12.2019 ja valmistuvat vuoteen 2023 mennessä. Tämän jälkeen sosionomikoulutuksen aloittaneet ja valmistuvat vähintään 60 opintopistettä sisältävät opinnot sosiaalipedagogiikasta ja varhaiskasvatuksesta saavat varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuden. (Raatikainen ym. 2020, s. 68)

Opetus- ja kulttuuriministeriön kokoama Varhaiskasvatuksen kehittämisfoorumi toimi vuosina 2019–2020. Kokoonpanossa oli mukana eri varhaiskasvatuksen ammattilaisia

kouluttavia tahoja eri koulutusasteilta ja koulutusmuodoista. Työryhmä laati varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelman 2021–2030 loppuraportin. Loppuraportissa on lukuja esimerkiksi suosituksista varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämiseksi sekä niiden perusteluista. Foorumin työskentelyn aikana neljä keskeistä teemaa nousi esille. Heidän näkemyksien mukaan tarvitaan vahvaa ammatillista osaamista, jotta pärjätään muuttuvissa toimintaympäristöissä. Varhaiskasvatuksen työvoimatarpeeseen on syytä valmistautua sekä järjestää joustavia koulutusratkaisuja. Varhaiskasvatuksen veto- ja pitovoimaa tulee vahvistaa kehittämällä koulutusten ja työympäristöjen laatua sekä yhteistyötä. Kehittämisfoorumin suositusten pohjalta ministeriö asettaa työryhmän toimeenpanosuunnitelmien laatimiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021)

Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämistyöryhmässä selvitettiin eri tutkintotaustan omaavien varhaiskasvatuksen työntekijöiden osaamisprofiileja. Varhaiskasvatuksen koulutusten kokonaisuuden ja moniammatillisten tiimien kannalta on tärkeää, että kaikkien ammattiryhmien osaamisprofiilit tunnustetaan ja tunnustetaan. Osaamisen määrittelyn teki osaltaan haasteelliseksi se, että päiväkotien eri ammattiryhmien vastuista, velvoitteista tai tehtävänkuvista ei ole olemassa yhteneväisiä kuvauksia. Osaamisprofiilien määrittelyssä oli myös mukana pitkään eri ammattiryhmien aseisiin ja työpainotuksiin liittyviä jännitteitä. Työryhmän oli vaikea määritellä osaamisen vaatimuksia ja osaamista ilman konkreettista tilanneyhteyttä. Myös lasten ja perheiden palvelutarpeet voivat vaihdella suurestikin eri alueittain. Tämä vaikuttaa siihen, millä tavoin painottunutta osaamista tarvitaan muuttuvissa toimintaympäristöissä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021. s. 78)

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, Arene ry toteutti sosiaalialan koulutusta tuottavan selvityksen vuonna 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren, Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä selvitys kartoitti sosionomikoulutuksen sisältöjä, osaamisresursseja ja profiileja. Selvityksessä hyödynnettiin aiempia tutkimuksia ja verkostojen tuottamia aineistoja, sosiaalialan toimijoiden haastatteluja sekä ammattikorkeakoululle lähetettyä kyselyä. Kyselyllä selvitettiin sosiaalialan kehitystä ja sosionomikoulutusten kehittämistarpeita. Tuloksena syntyi sosionomin osaamista kuvaavia kompetenssikuvauksia. Nämä kompetenssikuvaukset sisältyvät sosionomien opetussuunnitelmiin. Varhaiskasvatuksen ydinosaamisen keskeiset osaamisalueet liittyvät sosiaalialan eettiseen osaamiseen, asiakastyön osaamiseen,

sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamiseen, yhteiskuntaosaamiseen sekä kehittämis-, johtamis- ja yrittäjyysosaamiseen. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, 2017)

Talentian varhaiskasvatustyöryhmä on valmistellut KVTES-palkkausjärjestelmään perustuvan luonnoksen varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvasta. Lähtökohtana luonnokselle ovat toimineet varhaiskasvatuslaki, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet, sosionomin ydinosaaminen, varhaiskasvatuksen sosionomin ydinosaaminen, sekä varhaiskasvatuksen sosionomin opetussuunnitelma. Keskeiset työtehtävät päiväkodissa työskentelevälle varhaiskasvatuksen sosionomille ovat lapsiryhmän opetus- ja kasvatustehtävät sekä perheiden kanssa tehtävä yhteistyö. (Talentia, n.d.)

Ukkonen-Mikkola ym. (2020) ovat toteuttaneet kehittämishankkeen, jossa päiväkodeissa, seitsemässä eri varhaiskasvatuksen tiimissä toteutettiin uudessa varhaiskasvatuslaissa (540/2018) määriteltyä henkilöstörakennetta. Siinä työskennelleet varhaiskasvatuksen sosionomit olivat sitä mieltä, että heidän asiantuntijuutensa näkyi etenkin kasvatustoiminnan suunnittelussa, yhdessä tiimin kanssa tapahtuvassa arvioinnissa ja kehittämisessä sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa. Varhaiskasvatuksen sosionomit mainitsivat vahvuusalueikseen myös lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisen sekä perheiden yhteisöllisyyden edistämisen.

Ukkonen-Mikkolan ym. (2020) tekemän tutkimuksen mukaan varhaiskasvatuksen opettajat kokivat olevansa vastuussa tiimin pedagogisesta toiminnasta sekä toimimista lapsen oppimisen, kasvun ja kehityksen edistämiseksi. Sosionomit kokivat olevansa jaetusti vastuussa tiimin toiminnasta, sekä lasten kasvusta, hyvinvoinnista ja eduista. Lastenhoitajat kokivat olevansa vastuussa tiimin jäsenyydestä sekä lasten perustoiminnoista ja hoivasta. (Ukkonen-Mikkola ym. 2020, ss. 334–335)

Varhaiskasvatuksen työ on muuttumassa ajatuksesta ”kaikki tekevät kaikkea” ajattelutavasta eriytyvän asiantuntijuuden tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan tunnistaminen on haasteellista etenkin siksi, että kyseessä on uusi ammattinimike ja uuden työnkuvan luominen vaatii yhteistyötä eri ammattilaisten kesken. Varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamisen tarve on lisääntynyt varhaiskasvatuksessa

ja työ asiantuntijuuden erityisosaamisen tunnistamiseen suhteessa varhaiskasvatuksessa tarvittavaan osaamiseen on käynnistynyt. (Ukkonen-Mikkola ym. 2020, ss. 335)

Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista tullaan varhaiskasvatuksessa tulevaisuudessa hyödyntämään esimerkiksi lasten ja perheiden palvelujärjestelmän tuntemuksen kautta sekä perheiden kasvatusyhteistyön ja yhteisöllisyyden vahvistamisen hyödyntämisellä.

Varhaiskasvatuksen sosionomin myötä varhaiskasvatukseen tulee osaamista moniammatillisesta yhteistyöstä varhaiskasvatuksessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyön toteuttamisesta. (Raatikainen ym. 2020, s. 69)

2.5 Aikaisemmat tutkimukset

Aiheeseen liittyen on tehty muutamia aiempia tutkimuksia, mutta en löytänyt tutkimusta, joka pohjautuu varhaiskasvatushenkilöstön näkemyksiin päiväkodissa työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvasta. Aiheesta ovat kirjoittaneet julkaisuja ammattijärjestöt, varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumi, ammattikorkeakoulun rehtorineuvosto, ammattikorkeakoulujen- ja yliopistojen opettajat sekä muutamat opinnäytetyön tekijät. Esittelen tässä luvussa keskeisimmät aiemmat tutkimukset ja julkaisut.

Ukkonen-Mikkola, Yliniemi, Wallin (2020) toteuttivat laadullisen toimintatutkimuksen varhaiskasvatuksessa. Sen tehtävänä oli selvittää varhaiskasvatuksen henkilöstön asiantuntijuuden muutokselle aiheutuvia vaikutuksia sekä tunnistaa päiväkodin eri ammattiryhmien asiantuntijuutta. Tutkimus tehtiin uutta henkilöstörakennetta pilotoivissa varhaiskasvatuksen tiimeissä. Aineisto koostui päiväkotihenkilöstön päiväkirjoista, kehittämissuunnitelmista ja ryhmähaastatteluista.

Heidi Suomi teki YAMK-opinnäytetyön, jonka aiheena oli Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan kartoittaminen. Siinä selvitettiin varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan liittyviä keskeisiä asioita ja tehtäviä työelämälähtöisesti Lohjan kaupungin organisaatiossa. Aineisto kerättiin puolistrukturoidulla teemahaastattelulla (N=7), johon osallistujat rekrytoitiin sähköisellä kyselyllä ja lumipallo-otantaa hyödyntämällä. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä pelkistäen, tiivistäen ja kategorioiden. Hänen tutkimuksen

aineiston perusteella syntyi käsitys, että varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluu matalan kynnyksen perhetyö sekä perheiden tukeminen ja kohtaaminen. Yhteistyöohjaus, yhteistyöosaaminen ja palveluohjaus kuuluisivat myös varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan. Varhaiskasvatuksen sosionomin ammattitaidoiksi nähtiin kuuluvaksi dialogisen asiakastyön, perheen selviytymisen tukemisen, osallisuuden ja toimijuuden yhteisöissä, moniammatillisen matalankynnyksen verkostoyhteistyön, muutosjohtajuuden sekä kehittämistyöskentelyn. (Suomi, 2020, ss. 36–37)

Eeva Tast teki ammattikasvatuksen lisensiaatintyön vuonna 2003 ja sen aiheena oli sosionomin osaamisprofiili varhaiskasvatuksessa ammattikorkeakoulun opettajien näkemänä. Hänen tutkimuksensa tarkoituksena oli selvittää minkälaisena ammattikorkeakoulujen opettajat näkevät ja määrittelevät sosionomin erityisosaamisen ja asiantuntijuuden varhaiskasvatuksessa. Siinä selvitettiin, minkälaiset varhaiskasvatustyön kentät nähdään sosionomin työn alueina ja millä tavoin sosionomin asiantuntijuutta määritellään sekä rajataan. Sosionomin ammatilliseen osaamiseen nähtiin varhaiskasvatuksen perusosaamisalueella kuuluvan lapsen kasvun ja kehityksen tukemisen. Toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin pedagogisena osaamisena nähtiin myös tähän kuuluvaksi. Vahvimmin sosionomin erityisosaamiseksi nousivat perhetyö sekä erityiskasvatus. (Tast, 2003, ss. 12, 57)

3 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön tutkimusprosessiin kuuluu monta vaihetta. Yhtenä tärkeänä tekijänä on löytää tutkimuksen kannalta parhaimmat tutkimusmenetelmät. Toteutin opinnäytetyön tilaajan, Ikaalisten varhaiskasvatuksen kanssa aineistohallinnan menetelmänä kyselyn Ikaalisissa kolmen päiväkodin henkilöstölle. Analysoin aineistoa teemoittelemalla. Kysely toteutettiin Microsoft Forms -verkkokyselyinä.

Esittelen tässä luvussa opinnäytetyön tutkimusprosessia. Avaan lähtökohtia aiheen tutkimiseen ja kerron mikä on työn tutkimustehtävä. Tutkimustehtävä on ohjannut vahvasti opinnäytetyön prosessia. Esittelen tutkimukseen valikoidun tutkimusmenetelmän, aineistohankinnan taustat sekä analyysimenetelmät. Kerron toteuttamastani kyselystä ja millä tavalla toteutin sen. Valitsin analyysimenetelmäksi teemoittelun, avaan perusteluja sen

käytölle ja millä tavoin sitä toteutin työssäni. Tarkastelen teoriatietoon pohjautuen myös tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta.

3.1 Tutkimustehtävä

Tutkimustehtävänä on selvittää kyselyn avulla Ikaalisten varhaiskasvatushenkilöstön näkemyksiä päiväkotiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata varhaiskasvatuksessa lapsiryhmässä työskentelevän sosionomin tehtävänkuvaa ja ammatillisia vahvuuksia niin kuin Ikaalisten varhaiskasvatuksessa työskentelevät työntekijät sen näkevät.

Lakimuutoksen myötä vuoteen 2030 mennessä varhaiskasvatuksen sosionomi on päiväkodin henkilöstömitoitukseen kuuluva tehtävä, jolle työnantaja määrittelee tehtävänkuvan. Osa kunnista on erilaisten hankkeiden kautta aloittanut tai aloittamassa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvan rakentamista.

Varhaiskasvatushenkilöstö ja varhaiskasvatusalaa opiskelevat ovat olleet hämillään tulevasta muutoksesta ja epävarmoja oman työn sijoittumisesta varhaiskasvatuksen kentälle.

Tutkimustuloksia voidaan käyttää hyväksi Ikaalisten varhaiskasvatuksessa sosionomin tehtävänkuvaa määrittelevässä hankkeessa. Hanke on käynnistynyt syksyllä 2020 kolmen varhaiskasvatuksen sosionomin voimin, ja se jatkuu vuoden 2021 loppuun saakka. Hankkeen päätyttyä on tarkoituksena, että ensimmäiset varhaiskasvatuksen sosionomit voisivat aloittaa mahdollisimman pian työnsä Ikaalisten päiväkodeissa.

Laadin loppuvuodesta 2020 opinnäytetyöstä tutkimussuunnitelman ja hain työlle tutkimusluvan Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatukselta. Tutkimusluvan saaminen ennen tutkimuskyselyn aloittamista on oleellinen vaihe tutkimustyön etenemisessä.

3.2 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyö on tutkimuspainotteinen työ. Tutkijan on päätettävä ennen tutkimuksen aloittamista, millä menetelmillä hän saavuttaa vastaukset tutkimuskysymyksiin. On pohdittava, mitkä menetelmät tukevat työn tuloksien syntymistä, miten aineisto hankitaan,

käsitellään, analysoidaan ja raportoidaan. Tutkimusmenetelmäni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston tuottamisella ja analyysillä on keskeinen osa tutkimuksen muodostumisessa. (Günther & Hasanen, 2021,-b)

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Siihen sisältyy ajatus todellisuuden moninaisuudesta ja pyrkimys on tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä löytää tosiasioita kuin esittää jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi ym., 2018, s. 161) Tehtäessä laadullista tutkimusta pyrkimyksenä ei ole saavuttaa tilastollisia yleistyksiä. Siinä on tavoitteena kuvata tai ymmärtää jotain tapahtumaa tai toimintaa. Näin ollen on tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa ollaan keräämässä, tietävät asiasta jotain tai heillä on siitä kokemusta. (Tuomi & Sarajärvi, 2012, s. 85)

Yleisimmät aineistonkeruumenetelmät laadullisessa tutkimuksessa ovat kysely, haastattelu, havainnointi ja tieto, joka pohjautuu erilaisiin dokumentteihin. Niitä voidaan käyttää rinnakkain tai yhdisteltynä eri tavoin tutkimusongelman mukaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2012, s. 71) Haastattelun ja kyselyn käytöstä aineistonkeruumenetelmänä löytyy samankaltaisuuksia, mutta suurin eroavaisuus löytyy tiedonkeruuvaiheessa tiedonantajan toimintaan. Haastattelussa haastattelijä merkitsee tiedonantajan vastaukset muistiin, kun taas kyselyssä tiedonantaja merkitsee vastaukset itse. (Tuomi & Sarajärvi, 2012, ss. 72–73)

Aineiston riittävyttä arvioitaessa voidaan puhua saturaatiosta eli kylläntymisestä. Saturaatiossa aineisto alkaa toistaa itseään, eli tutkimusongelman kannalta aiheeseen ei saada enää uutta tietoa. Kylläntyminen voidaan saavuttaa, kun on tiedossa mitä tietoa aineistosta ollaan hakemassa. (Tuomi & Sarajärvi, 2012, s. 87)

3.3 Aineistonhankinta kyselyllä

Valitsin tutkimusaineiston keruuseen sähköisen kyselytutkimuksen. Kyselytutkimuksen avulla voidaan saada laaja tutkimusaineisto. Sen avulla tutkimukseen voidaan saada paljon vastauksia eri henkilöiltä, siinä voidaan kysyä monia eri asioita ja monin eri kysymysmuodoin. Kyselytutkimuksen riskejä on, että se voi jäädä pinnalliseksi. Ei voida olla varmoja siitä, missä ja minkälaisissa tilanteissa vastaajat ovat kyselyyn vastanneet ja onko

sattunut väärinymmärryksiä kysymyksen ymmärtämisessä. Sähköpostitse lähetettyyn kyselyyn voi olla vaikea löytää päiväkodissa sopivaa aikaa vastata, ellei työnantaja velvoita työntekijöitä vastaamaan siihen työajallaan. (Hirsjärvi ym. 2018, ss. 195–196)

Kyselylomakkeen laadinnassa yritin kattavasti laatia kysymyksiä niin, että saisin mahdollisimman paljon tietoa siitä, mitä Ikaalisten varhaiskasvatuksen työntekijät ajattelevat päiväkodissa työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tulevasta tehtävänkuvasta ja ammatillisesta erityisosaamisesta. Kysely laadittiin Microsoft Forms -ohjelmalla ja ennen kyselyn lähettämistä siihen tutustui tutkimuksen tilaaja sekä testivastaaja. Ikaalisissa on kolme päiväkotia ja kysely lähetettiin jokaiseen niistä. Se kohdistettiin tiimeille ja siihen pyydettiin vastaamaan henkilöitä, jotka työskentelevät päiväkodeissa tai esiopetusryhmissä varhaiskasvatuksen lastenhoitajina, varhaiskasvatuksen sosionomeina, varhaiskasvatuksen opettajina tai varhaiskasvatusyksikön johtajina. Kyselyyn oli mahdollista vastata 3 viikon ajan helmi-maaliskuussa 2021 ja tänä aikana lähetettiin kyselyyn vastaamisesta kaksi muistutusviestiä. Kyselyyn vastasi 36% kyselypyynnön saaneista työntekijöistä. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja sen tuli tapahtua työajalla. Vastauksia ei voi yhdistää suoraan yksittäiseen vastaajaan. Kyselyn tuloksia käsiteltiin anonyymisti. Kyselyyn vastaamisen myötä vastaaja antoi luvan käyttää kyselyn vastauksia tutkimuksessa.

Kyselyn alussa oli saatekirje (Liite 1), jossa esittelin opinnäytetyön tarkoitusta, kerroin miksi kyselyä Ikaalisten varhaiskasvatusthenkilöstölle toteutetaan ja esittelin myös tulevaa varhaiskasvatuksen henkilöstörakennemuutosta. Saatekirjeessä olivat omat yhteystietoni mahdollisia kysymyksiä ja yhteydenottoja varten.

Kyselylomakkeessa (Liite 2) oli sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Avoimissa kysymyksissä esitetään kysymys ja vastausta varten jätetään tyhjä tila. Avoimissa kysymyksissä vastaajalla on mahdollisuus sanoa, mitä hän todella ajattelee, kun taas monivalintakysymykset jättävät vastaajan valmiiksi rakennettuihin vaihtoehtoihin. Monivalintakysymyksissä tutkija on laatinut valmiit vastausvaihtoehdot ja vastaaja valitsee niistä yhden tai useampia vaihtoehtoja, jos sellainen on mahdollista ja on vastaajalle sopiva vaihtoehto. (Hirsjärvi ym. 2018, ss. 198–199, 201)

Kyselyn alussa oli yksi taustakysymys, jossa kysyin vastaajien koulutustaustaa. En käytä tätä tietoa tuloksien vertailuun, vaan se on mukana siitä syystä, että olin kiinnostunut minkä koulutustason työntekijät kyselyyn vastasivat. Kyselylomakkeen alkuun kannattaa sijoittaa kysymykset, joihin on helppo vastata. Taustakysymykset kannattaa jättää kyselystä kokonaan pois tai sijoittaa kyselyn loppuun, sillä niiden kysyminen voi herättää vastaajassa negatiivisia tunteita. (KvantiMOTV, 2010)

Kysely soveltui laadullisen tutkimuksen tekoon mielestäni hyvin. Kyselylomake oli mielestäni sopivan pituinen ja siinä esitettyihin kysymyksiin oli vastattu pääasiassa huolellisesti. Kyselylomakkeen avoimissa kysymyksissä vastaajat olivat hyvin kertoneet mielipiteitään asioista. Suurin osa vastaajista oli vastannut avoimiin kysymyksiin kokonaislausein, ja osa oli vastannut useammallakin lauseella. Pystyin kyselyn kautta jakamaan vastaukset teemoittamalla eri luokkiin. Sähköisesti toteutettu kysely oli hyvä aineistonhankinnan toteutusvaihtoehto myös siitä syystä, että vallitsevan Korona -pandemian aikana minulla ei olisi ollut mahdollista mennä eri päiväkodeihin haastattelemaan työntekijöitä. Päiväkodin työntekijä pystyi vastaamaan kyselyyn silloin, kun hänen ryhmässään oli siihen sopiva hetki.

3.4 Aineiston analyysi teemoittelulla

Valitsin aineiston analyysitavaksi teemoittelun, sillä sen avulla pystyy nostamaan aineistosta tutkimustehtävään liittyvät vastaukset ja yhdistelemään vastauksista keskeisiä asioita. Teemoittelun avulla sain tuotettua tietoperustaa tutkimukselle, mitä lkaalisten varhaiskasvatuksen työntekijät ajattelevat päiväkodissa työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta ja ammatillisesta osaamisesta. Aineiston analyysi aloitetaan tutustumalla aineistoon ja kokonaiskuvan luomisella. Aineisto käsitellään luettavampaan tekstimuotoon puhtaaksi kirjoittamalla. Tämän jälkeen tutkija analysoi tekstiä lukemalla, jäsentämällä, erittelemällä ja pohtimalla. Tutkijan tehtävänä on löytää, jäsentää ja kirjoittaa auki tutkimusaineistosta tutkimusongelman keskeiset asiat. (Günther, ym., 2021.-a)

Teemoittelussa on kysymys siitä, että laadullinen aineisto pilkotaan ja ryhmitellään aihepiirien mukaan. Aineistosta on mahdollista näin ollen vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä. Ennen teemojen etsimistä aineistoa voidaan alustavasti ryhmitellä. Tämän

jälkeen aineistosta etsitään varsinaisia aiheita eli teemoja. Taustana työlle on etsiä aineistosta tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss. 105–106)

Teemoittelun avulla nostin kyselyn vastauksista keskeiset aiheet ja nostin samankaltaisuudet esille aineistosta. Samantyyppisiä vastauksia oli helppo löytää kyselyn vastauksista. Pääteemoiksi nousivat päiväkodissa työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävät, päiväkodissa työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaaminen, tiimin osaamisen hyödyntäminen, päiväkotiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin suunnittelutehtävät sekä varhaiskasvatuksen sosionomille kuulumattomat työtehtävät. Liitin samantyyppiset vastaukset värikoodein erilliselle Word-tiedostolle, josta teemoittelin aineiston omiin kategorioihin. Aineistosta tuli tällä tavoin luettavampi ja siitä oli helpompi tehdä tulkintoja. Teemoittelun avulla nostin työhön esille tutkimustuloksista esiin nousseita keskeisiä asioita ja kirjoitin niiden sisällä olevat alateemat auki.

3.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Eettiset kysymykset liittyvät kaikkiin tutkimuksen vaiheisiin, jotka tutkijan tulee ottaa huomioon. Yleisesti hyvän tutkimuksen edellytykset ovat, että sen teossa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Eettisyys nousee esille jo tutkimusaihetta valittaessa. Tulee ottaa huomioon esimerkiksi, miksi tutkimukseen ryhdytään ja minkälainen yhteiskunnallinen merkittävyys aiheella on. Lähtökohtana tutkimuksen teossa tulee olla ihmisarvoa kunnioittava. Ihmisten itsemääräämisoikeutta tulee kunnioittaa ja heillä tulee olla oikeus osallistua tutkimukseen sekä keskeyttää tutkimukseen osallistuminen. Tutkimukseen osallistuvilla on selvitettävä mihin he ovat suostumassa osallistuessaan tutkimukseen ja pyydettävä siitä suostumus. (Hirsjärvi ym. 2018, ss. 23–25)

Tässä tutkimuksessa tutkittiin Ikaalisten varhaiskasvatuksessa työskentelevien työntekijöiden mielipiteitä varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta. Tutkimus toteutettiin päiväkotien tiimeihin lähetetyllä sähköisellä kyselylomakkeella. Kyselyn alussa oli saatekirje, jossa kerrottiin mistä tutkimukseen osallistumisesta on kyse. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Tutkimus toteutettiin eettisesti ja noudattaen hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimuksen kyselyssä kysyttiin vain yksi taustakysymys, jota ei käytetty mukana

tutkimuksen tuloksia analysoitaessa. Kyselyn vastauksista ei pysty tunnistamaan yksittäistä vastaajaa, sillä kyselyssä ei ollut henkilötietoja sisältäviä kysymyksiä. Tutkimukseen kerätyn aineiston säilytys ja käsittely tapahtui tietoturvallisesti. Laadin työlle myös aineistohallintasuunnitelman (Liite 3), jossa kerroin keskeiset asiat aineiston hankinnan menetelmistä, aineiston säilytyksestä ja käsittelystä opinnäytetyöprosessin aikana sekä sen valmistuttua.

Laadullisen tutkimuksen tulosten luotettavuutta arvioitaessa voidaan käyttää apuna erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Tutkimukseen liittyviä arvioinnin käsitteitä ovat reliiabelius ja validius. Reliabelius tarkoittaa tulosten toistettavuutta ja validiteetti tarkoittaa, että tutkimuksessa on tutkittu sitä mitä on luvattu. Aina kysymystenasettelulla ei saada niitä vastauksia, joihin tutkimuskysymyksessä lähdettiin hakemaan vastausta. Tällöin syynä voivat olla esimerkiksi se, että vastaajat ovat käsittäneet kyselylomakkeen kysymykset kuin mitä tutkija oli suunnitellut. (Hirsjärvi ym. 2018, ss. 231–232)

Arvioitaessa tämän tutkimuksen luotettavuutta voidaan todeta, että vastauksissa toistui sama teema. Toistuvuus oli havaittavissa useissa vastauksissa. Kyselylomakkeen vastauksia lukiessa pystyi helposti huomaamaan, että kysymykset oli ymmärretty oikein ja vastauksien kirjoittamiseen oli käytetty aikaa. Vastaajien olosuhteista vastaamistilanteissa ei voi tietää, ovatko ne olleet esimerkiksi tarpeeksi rauhallisia tilanteita ja onko vastaajalla ollut mahdollisuus käyttää vastauksiinsa niin kauan aikaa kuin mitä hän tarvitsee. Päiväkodeissa työntekijöiden aika työskennellä tietokoneella voi olla haasteellista järjestää.

Varhaiskasvatuksen opettajan nimikkeellä työskentelevä on luultavasti käyttänyt vastausaikaa omasta suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajasta, eli sak-ajastaan, mutta varhaiskasvatuksen lastenhoitajan nimikkeellä työskentelevällä tällaista aikaa ei ole merkitty työaikaan lainkaan. Tämä voi rajoittaa sitä, millä intensiteetillä varhaiskasvatuksen lastenhoitaja on pystynyt vastaamaan kyselyyn.

4 Tulosten esittely

Tuloksien tarkastelussa voidaan todeta, että tutkimuksessa toteutetun kyselyn tuloksilla pystytään vastaamaan tutkimukselle asetettuun tutkimuskysymykseen päiväkodin

lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta Ikaalisten varhaiskasvatuksessa niin kuin Ikaalisten varhaiskasvatuksen työntekijät sen näkevät.

Tässä luvussa tarkastellaan tuloksia, joita tuli vastaukseksi kyselyyn osallistuneilta Ikaalisten varhaiskasvatuksen työntekijöiltä. Kyselyyn tuli yhteensä kaksitoista vastausta.

Tutkimustulokset esitellään tutkimustehtävän ja kyselyyn keskeiseksi asioiksi nousseiden teemojen kautta. Pääteemoina kyselyssä nousivat varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävät varhaiskasvatusryhmässä, varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaaminen, tiimin osaamisen hyödyntäminen, varhaiskasvatuksen sosionomille kuuluvat suunnittelutehtävät ja varhaiskasvatuksen sosionomille kuulumattomat työtehtävät. Näiden teemojen alle on koottu alateemat, joita tarkastellaan pääteeman luvuissa.

Lasten varhaiskasvatussuunnitelmien (vasujen) laadinta mainittiin useassa eri kysymystyypissä kuuluvan päiväkodin lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaa. Olen laittanut sen tässä tutkimuksessa varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävät teeman alle, vaikka se oli mainittuna myös kysyttäessä varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaamisesta. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmista kirjoittaessa lyhennän sen opinnäytetyössä nimellä vasu.

4.1 Varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävät

Tutkimuksen keskeisemmäksi teemaksi nousi päiväkodin lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaa ja mitä siihen tulisi kuulua. Tutkimustuloksena voidaan todeta, että varhaiskasvatuksen sosionomin keskeiset työtehtävät koostuvat lasten hoito-, kasvatusta- ja opetustehtävistä, moniammatillisesta yhteistyöstä, perheiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä sekä vasu-keskusteluista.

Tutkimuksessa vastaajat olivat vahvasti sitä mieltä, että varhaiskasvatuksen sosionomin yksi oleellinen tehtävänkuvaa varhaiskasvatuksessa koostuu hoito-, kasvatusta- ja opetustehtävistä. Osa vastaajista painotti, että lasten perushoito vie päiväkodin arjesta suuren osan ja niille työtehtävillä on löydyttävä tekijä. Tämä perushoitotyö on ollut varhaiskasvatuksen lastenhoitajien vastuulla ja tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen lastenhoitajia on ryhmässä vain yksi, jolloin tätä työtä tulisi jakaa myös varhaiskasvatuksen sosionomeille. Vastauksista

oli nähtävillä huoli, jäävätkö nämä perushoidolliset asiat vain varhaiskasvatuksen lastenhoitajien vastuulle ja miten niitä pystytään toteuttamaan varhaiskasvatuksen lastenhoitajan vaihtuessa varhaiskasvatuksen sosionomiksi. Vastaajat toivoivat, että kaikki työntekijät olisivat valmiita tekemään tilanteen mukaan kaikkia työtehtäviä ammattinimikkeistä huolimatta. Osa vastaajista totesi, että varhaiskasvatuksen sosionomeilla tulisi yleisesti ottaen olla samat työtehtävät kuin muillakin työntekijöillä.

Moniammatillinen yhteistyö sekä perheiden parissa tehtävä työ nähtiin tutkimuksessa vahvasti kuuluvan varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtäviin. Perheiden parissa tehtävän työn nähtiin myös kuuluvan varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaamiseen.

Vanhemmuuden tukemisessa varhaiskasvatuksen sosionomin ammatillista osaamista pidettiin vahvana. Vastaajat näkivät luontevana, että varhaiskasvatuksen sosionomi toimii yhteyshenkilönä esimerkiksi sosiaalitoimeen. Vastauksissa painotettiin varhaiskasvatuksen sosionomin roolia olla osa varhaiskasvatustiimiä, mutta perhetyöhön painottuen.

Varhaiskasvatuksen sosionomi voisi työskennellä osana varhaiskasvatustiimiä, mutta hänelle ohjautuvat esimerkiksi tilanteet perheissä, joissa tarvitaan erityistä tukea. Tässä painotettiin esimerkiksi lastensuojelun ja perhetyöhön kanssa tehtävää yhteistyötä, joista ryhmän varhaiskasvatuksen sosionomilla olisi vastuu.

Lähes kaikki vastaajat mainitsivat perheiden kanssa tehtävän yhteistyön kuuluvan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvaaan. Tähän kohtaan kuuluvat esimerkiksi vastaajien mainitsemat huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, kohtaamiset lasten ja perheiden kanssa sekä perheiden kanssa tehtävä yhteistyö haastavissa perhetilanteissa. Osa vastaajista painotti, että varhaiskasvatuksen sosionomin vastuulla tulisi olla päävastuu perheiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Sosionomi voisi kuitenkin ottaa ryhmässä päävastuun vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä esim. haastavat perhetilanteet ja muiden tahojen kanssa tehtävät yhteistyöt. Toki vanhemmat haluavat olla kaikkien heidän lasta hoitavien aikuisten kanssa tekemisissä, mutta haastavat asiat kuten esim. lastensuojeluasiat voisivat kuulua sosionomille.

Vasu-keskustelut, eli lasten varhaiskasvatussuunnitelmien teko ja keskustelut mainittiin vastauksissa useasti kuuluvan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaan.

Varhaiskasvatussuunnitelmien laatiminen oli mainittuna varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävissä useassa eri kysymystyyppissä. Vastaajat pitivät varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista ja keskustelujen käymistä varhaiskasvatuksen opettajalle ja varhaiskasvatuksen sosionomille kuuluvina työtehtävinä. Osassa vastauksista oli eriteltyä, että varhaiskasvatussuunnitelmien laadinta tulisi tapahtua yhdessä ryhmän opettajan kanssa. Tätä perusteltiin sillä, että varhaiskasvatuksen opettajilla on tähän tehtävään merkattua työaika ja mahdollisesti myös päiväkotiryhmässä työskentelevällä varhaiskasvatuksen sosionomilla. Lastenhoitajilla tähän merkattua työaika ei taas ole. Osa vastaajista taas arvioi, että varhaiskasvatussuunnitelma keskusteluja voisivat osan vastaajien mielestä käydä läpi kaikki tiimin työntekijät.

4.2 Varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaaminen

Teemoittelun yhdeksi isoksi osa-alueeksi nousi se, minkälaisissa työtehtävissä päiväkotiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaaminen tulisi parhaiten esille. Jaottelin vastaukset neljään yleisimmän teeman sisälle, jotka ovat; vanhemmuuden tukeminen ja yhteistyö perheiden kanssa, toiminnan suunnittelu ja ohjaaminen, moniammatillinen työ sekä vastuu ryhmän sosioemotionaalisten taitojen tukemisesta.

Yleisin vastaus päiväkotiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaamisesta painottui vanhemmuuden tukemiseen ja yhteistyöhön perheiden kanssa. Perhetyön ja perheiden kokonaisvaltaisen tukeminen nähtiin tärkeänä ja siinä varhaiskasvatuksen sosionomilla olevan merkityksellinen rooli. Vastauksissa ei oltu millä tavoin vastaajat näkisivät perheiden parissa tapahtuvan työskentelyn tapahtuvan. Yhdessä vastauksista oli mainittuna kotikäynnit perheiden tukemiseksi. Vastauksissa painotettiin perheiden kohtaamisen tärkeyttä. Yhdessä vastauksista kirjoitettiin tässä asiassa tarvittavan toimintakulttuurin muutosta.

Vanhemmuuden tukeminen, yhteistyö perheiden kanssa. Mielestäni vaatisi toimintakulttuurin muutoksen, sillä pian kokemuksen mukaan monikaan perhe ei halua varhaiskasvatuksesta tukea.

Toiminnan suunnittelun sekä lasten ohjaus- ja kasvatus nähtiin kuuluvan varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaamiseen. Eräs vastaaja lisäsi, että varhaiskasvatuksen sosionomin vastuulla voisi olla myös tiimiin liittyvät asiakirjat kuten tiimisopimukset. Osa vastaajista kirjoitti, että varhaiskasvatuksen sosionomin vastuulla tulisi olla arjen suunnittelu ja sitä toteutettaisiin yhdessä hoitajien kanssa. Yksi vastaaja eritteli ohjatun toiminnan suunnittelun voisivat painottua erityistä tukea tarvitseviin lapsiin.

Erityislasten arjen suunnittelussa, ohjatun toiminnan suunnittelussa ja ohjauksessa, työryhmän ohjauksessa

Tärkeänä osana päiväkotiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaamisena nähtiin moniammatillinen yhteistyö eri yhteistyötahojen kanssa. Vastauksissa ei juuri ollut eritelty mitään moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan. Yhdessä vastauksista oli eriteltyä yhteistyön olevan esimerkiksi lastensuojelun ja perhetyön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Vastuu päiväkotiryhmän sosioemotionaalisten taitojen tukemisesta nähtiin myös kuuluvan varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaamiseen. Tähän liittyvät myös vastauksissa esiin nousseet kohtaamis- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu. Vastauksissa painotettiin, että ryhmän sosioemotionaalisten taitojen harjoittelu tulisi olla suunnitelmallista toimintaa ja sen toiminnan suunnittelutehtävät kuuluisivat varhaiskasvatuksen sosionomille.

4.3 Tiimin osaamisen hyödyntäminen

Moni vastaaja piti positiivisena, että varhaiskasvatukseen on tulossa entistä monipuolisempi henkilöstörakenne. Tärkeänä pidettiin, että päiväkotien tiimeillä olisi yhteistä aikaa suunnitella ja toteuttaa omalle päiväkotiryhmälle sopivia ratkaisuja ja toimintamalleja. Toimivia tiimejä pidettiin oleellisena osana päiväkotien toiminnassa. Toiveena vastaajilla oli, että yhteistyö ja vuorovaikutus tiimin jäsenten kesken olisi avointa ja joustavaa. Vastauksissa

painotettiin, että työntekijöistä löytyy monenlaista osaamista, jotka eivät ole tutkinto- tai ammattiryhmään sidottuja. Näitä työntekijöiden henkilökohtaisia vahvuuksia olisi tärkeää päästä hyödyntämään päiväkodeissa. Osassa vastauksista heijastui varhaiskasvatuksen lastenhoitajana työskentelevien huoli siitä, millä tavoin heidän ammatillista osaamistansa hyödynnetään tiimeissä. Vastauksissa korostui yksi selkeä teema; Osaamisen hyödyntäminen tulisi tapahtua tiimeissä suunnitellen ja yhteisesti sovittuna, jokaisen ammattiryhmän vahvuudet huomioon ottaen. Lisäksi vastaukset jakautuivat tasaisesti kolmen teeman ympärille, joissa oli mietitty ammattiryhmille kuuluvia vastuualueita; varhaiskasvatuksen opettajalle vastuu pedagogiikasta, varhaiskasvatuksen sosionomille moniammatillinen työ ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajalle lääke-, ja perushoito.

Osassa vastauksista ei osattu antaa kysymykseen tiimin osaamisen hyödyntämisestä selkeää vastausta. Yksi vastaaja kirjoitti asiasta näin:

Minusta on haastavaa antaa yksiselitteistä tehtävälisteriä vaka opelle ja sosionomille. Työ ei kuitenkaan pelkästään ole palavereita, suunnittelua, arviointia tai kehittämistä, fyysinen työ lasten parissa on aina ykkönen ja lapsen etu tulee olla aina etusijalla.

Lähes kaikissa vastauksissa vastattiin, että tiimeissä tulisi suunnitella ja sopia yhdessä toiminnoista, jokaisen työntekijän ammatillisia ja henkilökohtaisia vahvuuksia hyödyntäen. Moni vastaaja korosti yhteisen tavoitteen eteen työskentelyä ja sitä, että työn kuormitustekijät olisivat kaikille työntekijöille tasapuoliset. Yksi vastaaja kiinnitti huomiota siihen, että myös varhaiskasvatuksen lastenhoitajille tulisi antaa aikaa suunnitella ja valmistella toimintaa. Hän perusteli sitä tällä tavalla:

Esimerkiksi jos joku on taitava ohjaamaan liikuntaa, se voisi olla hänellä ja siihen annettaisiin myös aikaa. Tai mikä tahansa muu osaaminen, sitä saisi hyödyntää toiminnassa.

Ryhmän varhaiskasvatuksen opettajalle nähtiin kuuluvaksi vastuu pedagogiikasta, sen suunnittelusta ja toteutumisesta. Kahdessa vastauksista vastuu pedagogiikasta ja pedagogisista asiakirjoista nähtiin kuuluvan sekä opettajan että sosionomin vastuulle

tasapuolisesti. Yksi vastaaja perusteli tätä varhaiskasvatuksen opettajien ja varhaiskasvatuksen sosionomien korkeamman palkan vuoksi ja siksi, että varhaiskasvatuksen lastenhoitajilla ei ole mahdollisuutta sellaiseen työhön, jolloin asioiden huolellinen kirjaaminen onnistuu.

Osa vastaajista vastasi päiväkodissa työskentelevälle varhaiskasvatuksen sosionomin vastuulle kuuluvan moniammatillisen työn. Lisäksi useassa eri kysymystyyppissä korostettiin, että sosioemotionaalinen tuki kuuluisi päiväkotiryhmässä varhaiskasvatuksen sosionomille. Kaksi vastaajaa vastasi lastenhoitajan vastuulle kuuluvan lääkehoidon ja lisäksi toinen näistä vastaajista mainitsi vielä perushoidon kuuluvan lastenhoitajan vastuulle. Moni vastaaja korosti vastauksissaan sitä, että jokainen tiimi ja lapsiryhmä tarvitsee päiväkodissa omanlaisia ratkaisuja toimiakseen.

4.4 Varhaiskasvatuksen sosionomin suunnittelutehtävät

Suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajan jakautuminen varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen sosionomin kesken oli teema, josta ei löytynyt yhtä selkeää vastausta. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että suunnittelu, arviointi- ja kehittämisajan tulisi jakautua tasaisesti ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen sosionomin kanssa. Heillä tulisi olla yhteistä suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajaa (sak-aikaa) ja sen lisäksi osa vastaajista lisäsi vielä molemmille kuuluvan oman suunnitteluajan. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että tämä aika kuuluisi pääsääntöisesti ryhmän opettajalle ja muille ammattiryhmille tätä ei ole määriteltynä yhtä selkeästi.

Oma suunnittelu sekä yhteissuunnittelu, jotta moniammatillisen tiimin hyötyjä voitaisiin parhaiten hyödyntää.

Arjen suunnittelun ja sen käytännön toteutus oli monessa vastauksessa varhaiskasvatuksen sosionomille kuuluva tehtävä. Tässä erityisesti tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä sosioemotionaalisten taitojen tukemista pidettiin varhaiskasvatuksen sosionomille painottuneena osa-alueena. Osa vastaajista näki, että päiväkotiryhmässä työskentelevä varhaiskasvatuksen sosionomi voisi suunnitteluajana suunnitella näitä toimintoja ja toteuttaa niitä yhdessä lastenhoitajien kanssa.

Osa vastaajista oli huolissaan ajan löytymisestä suunnittelu-, arviointi- ja kehittämissaikaan, sillä päiväkotiarjessa on jo nyt haasteita löytää sak-aikaa varhaiskasvatuksen opettajalle. Vastauksissa ihmeteltiin; mistä varhaiskasvatuksen sosionomille löytyy suunnittelu-, arviointi- ja kehittämissaika? Toisaalta yksi vastaaja arveli ajan löytyvän, kunhan työmäärää varhaiskasvatuksen opettajan kanssa jaetaan ja löydetään suunnittelu-, arviointi- ja kehittämissajan käyttötarkoitus. Myös työn jakamista selkeästi varhaiskasvatuksen opettajan kanssa painotettiin, jotta varhaiskasvatuksen opettajalla ja varhaiskasvatuksen sosionomilla on tieto, mitä omalla suunnitteluajalla on tarkoitus tehdä.

Tutkimuksen tuloksissa varhaiskasvatuksen sosionomeille kuuluvasta viikoittaisista suunnittelu-, arviointi- ja kehittämissajan (sak-aika) tuntimäärästä, vastauksissa oli runsaasti hajontaa. Suurin osa vastaajista vastasi sopivaksi sak-ajaksi 2 tuntia viikossa. Seuraavat vastaukset saivat tasaisesti yhtä paljon vastauksia; ei kuuluisi lainkaan suunnittelu-, arviointi- ja kehittämissaika, yksi tunti viikossa sekä neljä tuntia viikossa. Yksi vastaaja vastasi sopivaksi ajaksi kolme tuntia viikossa. Keskiarvovastauksena tulokseksi kyselyyn vastanneiden kesken suunnittelu-, arviointi- ja kehittämissajan pituus tulisi olla päiväkotiryhmässä työskentelevällä varhaiskasvatuksen sosionomilla noin kaksi tuntia viikossa.

4.5 Varhaiskasvatuksen sosionomille kuulumattomat työtehtävät

Yhtenä osa-alueena tutkimuksessa nousivat työtehtävät, jotka eivät kuuluisi päiväkodissa työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan. Moni vastaaja ei ollut vastannut tähän kysymykseen tai sitten vastauksena oli, ettei osaa sanoa. Osa vastaajista ei halunnut lähteä erittelemään työnkuvaan kuulumattomia asioita, vaan vastauksissa painotettiin hyvin toimivan tiimin yhteistyötä, jossa kaikkien työntekijöiden työskentely on joustavaa, tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista. Yksi vastaaja kirjoitti näin:

Mielestäni jokaisen tulisi olla valmis tekemään kaikkea päiväkodin arjessa ammattinimikettä katsomatta.

Osa tutkimukseen osallistuneista vastaajista eritteli työtehtävät, jotka heidän mukaansa kuuluisivat selkeästi varhaiskasvatuksen opettajalle tai varhaiskasvatuksen lastenhoitajalle.

Vastauksissa nousi esiin, että pedagoginen vastuu ryhmän toiminnasta olisi opettajalla. Lisäksi yksi vastaaja jatkoi opettajalle kuuluvan tuen yhteistyön. Osa vastaajista kirjoitti lääkehoidon kuuluvan varhaiskasvatuksen lastenhoitajalle ja lisäksi yksi vastaaja kirjoitti, että varhaiskasvatuksen lastenhoitajat voisivat hoitaa ruokailut. Yksi vastaaja kirjoitti, että siivous, pyykkäys ja ulkotyöt eivät kuulu kenellekään päiväkodin henkilöstöstä.

4.6 Johtopäätökset

Tutkimuksessa saatiin vastaus tutkimustehtävään, jonka tehtävänä oli kartoittaa, mikä on Ikaalisten varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemys päiväkodin lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta Ikaalisten varhaiskasvatuksessa. Tarkoituksena oli kuvata ja määritellä lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaa niin kuin Ikaalisten varhaiskasvatuksen työntekijät sen näkevät. Kyselyn kautta saatiin myös kartoitettua lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiseen ja ammattitaitoon liittyviä asioita. Nämä tulokset ovat hyvin samansuuntaisia aiempien tutkimusten, raporttien ja selvitysten kanssa.

Ikaalisten varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemys päiväkotiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin keskeisistä työtehtävistä koostuvat lasten hoito-, kasvatus- ja opetustehtävistä, moniammatillisesta yhteistyöstä, perheiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä sekä varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisista. Nämä työtehtävät painottuvat moniammatillisissa tiimeissä koulutustaustan mukaan, mutta ensisijaisesti jokainen työntekijä työskentelee lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Heidi Suomen YAMK-opinnäytetyössä tehdyn tutkimuksen mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva ja ammattitaito muodostuu kokonaisvaltaisesta perhetyöstä ja palveluohjauksesta, yhteistyöosaamisesta ja konfliktien ratkaisusta, perhelähtöisten selviytymisvoimavarojen tukemisesta sekä osallisuudesta ja uudistuvasta tiimityöstä. Sosionomin työnkuvaan kuuluisi matalankynnyksen moniammatillista, kulttuurisensitiivistä ja voimavarakeskeistä tukea perheille. Varhaiskasvatuksen sosionomin ammattitaidon keskeisiksi alueiksi hänen tutkimuksessaan nousivat esimerkiksi dialoginen asiakastyö,

moniammatillinen verkostoyhteistyö, perheen selviytymisen tukeminen, osallisuus ja toimijuus yhteisöissä sekä yhteistyötaidot ja tiimityön kehittäminen. (Suomi, 2020, s. 38)

Heidi Suomen opinnäytetyön tuloksia tarkastellessa on hyvä muistaa, että tutkimustehtävänä ei ollut eriteltynä, että tutkimus koskee nimenomaa päiväkodin lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan tarkastelua. Tämä poikkeaa hänen ja minun opinnäytetyöni tutkimustehtävästä. Oman tutkimukseni tarkoituksena oli kuvata päiväkotiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvaa niin kuin Ikaalisten varhaiskasvatuksessa työskentelevät työntekijät sen näkevät. Samankaltaisuutena omasta ja Heidi Suomen työstä voi löytää esimerkiksi työskentelyn perheen tukemiseksi sekä moniammatillisen yhteistyön. Omasta tutkimuksestani voidaan havaita, että Ikaalisten varhaiskasvatuksen työntekijät näkivät nimenomaan varhaiskasvatuksen sosionomin työskentelevän syvällisemmin perheiden tukemiseksi, kun taas varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla nähtiin vastuu ryhmän pedagogiikasta.

Ukkonen-Mikkola ym. ovat kirjoittaneet, että varhaiskasvatuksessa työskentelevillä eri ammattiryhmillä on erilaista osaamista, joka riippuu työntekijän koulutuksesta ja kokemuksesta. Varhaiskasvatuksen opettajan erityisosaamisena pidetään pedagogiikkaa. Hänen vastuullaan on lapsiryhmän ja työryhmän pedagoginen suunnittelu, kehittäminen ja arviointi. Lisäksi opettaja vastaa lapsen kehityksen ja oppimisen liittyvästä moniammatillisesta yhteistyöstä. Varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamista on laaja-alainen hyvinvoinnin pedagoginen edistäminen yhteistoiminnan, sosiaalisten suhteiden ja verkostojen kautta. Sosionomin vastuulla on monialainen verkostotyö etenkin silloin, kun on kyse lapsen ja perheen elämäntilanteeseen liittyvistä asioista. Sosionomin vastuulla on yhteistyö perheen kanssa lapsen hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi sosionomi tuntee perhepalveluiden verkoston ja osaa ohjata perheitä tukea tarvitsevilla tilanteissa. Sosionomi osallistuu päiväkodissa lasten hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen sekä yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan kanssa lapsiryhmän sekä koko kasvatusyhteisön toiminnan arviointiin ja kehittämiseen. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan vastaa lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja terveydestä. varhaiskasvatuksen lastenhoitaja osallistuu koko kasvattajatiimin toimintaan sekä sen kehittämiseen. (Ukkonen-Mikkola, ym. 2020)

Tutkimustulokset Ikaalisten varhaiskasvatuksen kyselyyn osallistuneiden kesken lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin ammatillisesta osaamisesta ovat hyvin samankaltaisia kuin mitä esimerkiksi ammattijärjestö Talentian valmisteleva luonnos varhaiskasvatuksen sosionomin ydinosaamisesta ja kompetensseista. Päiväkodin lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin ammatillinen osaaminen painottuu Ikaalisten varhaiskasvatuksen henkilöstölle tehtävän kyselyn mukaan vanhemmuuden tukemiseen ja perheiden pariin tehtävään työhön, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä toiminnan suunnitteluun ja ohjaamiseen painottuen ryhmän sosioemotionaalisten taitojen tukemiseen.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettelu on noussut yhdeksi tärkeäksi osa-alueeksi lasten kasvatuksessa. On tutkittu, että hyvät tunnetaidot ovat yhteydessä lapsen hyvinvointiin ja kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Lapsi, jolla on hyvät tunnetaidot, osaa tunnistaa omia ja muiden tunteita sekä osaa säädellä omien tunteiden voimakkuutta ja omaa käyttäytymistä. Tunnetaitojen kehittyminen auttaa myös myönteisen minäkuvan ja itsetunnon rakentumisessa. Hyvät tunnetaidot omaavalla lapsella on myös vahvemmat oppimisedellytykset ja kyky ylläpitää läheisiä ihmissuhteita. Tunnetaitoja voi opetella minkä ikäisenä tahansa. Tunnetaitojen kehittymiseen vaikuttaa se, miten aikuiset toimivat tunteita herättävissä tilanteissa. Vanhemmat voivat tukea lapsen tunne-elämän kehittymistä kotona ja myös varhaiskasvatuksessa voidaan tukea sen kehittymistä eri menetelmillä. (Pöyhönen & Livingstone, 2021, ss. 15, 27–28) Omassa tutkimuksessani nostettiin esille tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetteluun tärkeyttä päiväkodin lapsiryhmässä. Sen nähtiin kuuluvan luontevana osana päiväkodin lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtäviin. Tutkimuksen tuloksista on havaittavissa, että tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetteluun päiväkotiryhmässä toivottiin olevan suunnitelmallisempaa ja säännöllisesti eri menetelmien toteutettua toimintaa.

Ammattijärjestö Talentian (n.d.) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen vastaa varhaiskasvatustavan tavoitteisiin ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin laaja-alaisesti. Varhaiskasvatuksen sosionomi pystyy sosiaalisen ja varhaispedagogisen näkökulman kautta edistämään lapsen kasvua, kehitystä ja oppimisen kokonaisvaltaista tukemista. Talentia mainitsee varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamiseksi muun muassa lapsen

yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisen ja perheiden hyvinvoinnin riskitekijöiden tunnistamisen. Talentian mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamista on myös lasten kulttuurin sekä yhteisön ominaispiirteiden tunnistamisen ja niiden soveltamisen työssä.

Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämistyöryhmän osaamisprofiilijaoston mukaan, varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaaminen jakautuu varhaiskasvatukseen ja verkosto-osaamiseen. Varhaiskasvatukseen painottunut osaaminen näkyy esimerkiksi kykyä tunnistaa lasten ja perheiden hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, osaa vahvistaa perheiden hyvinvointia ja voimavaroja ja lasten ja perheiden hyvinvointia varmistaviin tukitoimiin ja palveluiden ohjaus osaamisella. Verkosto-osaamisena nähtiin esimerkiksi sosiaali- ja terveysjärjestelmää koskevan osaamisen hyödyntäminen lapsiryhmää koskevassa monialaisessa yhteistyössä. He mainitsivat myös osaamisalueiksi toimimisen varhaiskasvatuksen ja sosiaali- ja terveystoimen välisissä suunnittelu-, toteuttamis- ja kehittämistöissä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021, ss. 83–84)

Lapsen hoito-, kasvatusta- ja pedagogiikka rakentuvat varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatusalan ammattilaisten yhteistyönä. Jokainen ammattilainen tuo oman osaamisensa kokonaisuuteen, jossa kaikki toimivat yhdessä lapsen etua ajatellen. Työyhteisön ammattilaiset ovat tekemisissä niin kasvatuksen, opetuksen kuin hoidonkin parissa, riippuen omasta tehtäväkuvasta ja vastuualueistansa. Moniammatillinen ja laadukas työote edellyttää jokaisen työntekijän vastuiden ja ydinosaamisen tunnistamista sekä tunnustamista. Laadukkaan varhaiskasvatuksen voidaan nähdä rakentuvan moniammatillisista tiimeistä, työyhteisöstä joka kokonaisuutena vastaa eri-ikäisten lasten tuen, kasvatuksen ja hoidon tarpeista. Eri koulutustaustaisten varhaiskasvatusammattilaisten osaamista tulee kunnioittaa ja hyödyntää koko työyhteisön parhaaksi. Varhaiskasvatuksen ydinasioita ovat ratkaisukeskeinen, vahvuusperustainen, jokaista lasta kunnioittava ja arvostava vuorovaikutus. (Sandberg 2020, s.23) Tutkimuksessa voidaan todeta, että lkaalisten varhaiskasvatuksen työntekijät pitivät hyvin tärkeänä toimivaa tiimiä. Sitoutumista tiimissä sovittuihin asioihin sekä jokaisen tiimin työntekijän ammatillisten sekä henkilökohtaisten vahvuuksien hyödyntämistä korostettiin. Pohjana hyvälle tiimille pidetään ”yhteen hiileen puhaltamista” ja tunnetta siitä, että kaikki tiimin työskentelevät yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Jotta tiimin jokainen työntekijä voi

kokea tulevansa kuulluksi, on tutkimuksen mukaan tiimin rakentumiselle annettava aikaa. Myös tiimin sisäisen vuorovaikutuksen tulisi olla toista kohtaan kunnioittavaa.

Kyselytutkimuksessa Ikaalisten varhaiskasvatuksen henkilöstölle nousi esille samoja asioita varhaiskasvatuksen sekä verkosto-osaamisen teemojen alle kuin mitä varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämistyöryhmän osaamisprofiilijaosto on esittänyt. Varhaiskasvatuksen teeman alle nousi lasten ja perheiden hyvinvointiin, perheiden tukemiseen sekä tuen palvelujen piiriin ohjaava työote. Tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa on havaittavissa, että päiväkotiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin suunnitteluajan tulisi painottua asioihin, joilla edistetään lasten ja perheiden hyvinvointia. Myös Talentia nosti yhdeksi erityisosaamiseksi lasten ja perheiden hyvinvoinnin vahvistamisen.

Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämistyöryhmän osaamisprofiilijaoston esityksessä oli myös mainittuna lapsen osaamista laaja-alaisesti edistävä toiminta varhaiskasvatuksen pedagogisessa toiminnassa. Tämä pitää sisällään tässä tutkimuksessa esiin nousseet kasvatus- ja opetustehtävät sekä toiminnan suunnittelun. Tutkimuksessa nousi esiin myös, että päiväkotiryhmän toiminnan suunnittelua voisi tehdä varhaiskasvatuksen sosionomi yhdessä ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan kanssa. Suunnittelun tulisi olla lapsilähtöistä ja hyvin konkreettista, kyseiselle lapsiryhmälle sopivan toiminnan suunnittelua.

Heidi Suomen opinnäytetyössä painotettiin tasavertaisia toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia työtehtävien hoitoon. Tämä tarkoittaa sekä riittäviä henkilöstöresursseja että varhaiskasvatuksen sosionomin työhön mitoitettua suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisäikää. Myös varhaiskasvatuksen opettajille kuuluvia, työ- ja virkaehtosopimuksen mukaisia palkallisia VES-päiviä pidettiin edellytyksenä työn vetovoimaisuudelle. (Suomi, 2020, s. 48) VES-päiviä kertyy vuosittain varhaiskasvatuksen opettajille. VES-vapaita kertyy yksi ylimääräinen vapaapäivä jokaisesta kahdesta lomanmääräytymiskuukaudesta. Ne kuuluvat kelpoisuusehdot täyttävälle varhaiskasvatuksen opettajalle. (Opettaja, 2019) Suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisäikä nähtiin omassa tutkimuksessa kuuluvan varhaiskasvatuksen sosionomille kuin myös varhaiskasvatuksen opettajalle. Omassa tutkimuksessa ei tullut ilmi tulisiko varhaiskasvatuksen sosionomille sisältyä vastaajien mukaan VES-päiviä. Suurin osa vastaajista piti kuitenkin tärkeänä, että varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvassa on ennalta määritelty aika, jonka hän voi käyttää esimerkiksi toiminnan suunnitteluun sekä perheiden tukemiseen tapahtuvaan työhön.

Verkosto-osaaminen nähdään sekä varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämistyöryhmän osaamisprofiilijaoston esityksessä että omassa opinnäytetyössä teemaksi, joka on päiväkodissa työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisalaa. Tutkimuksessa nousi esille, että päiväkodissa työskentelevä varhaiskasvatuksen sosionomi voisi olla yhteyshenkilö esimerkiksi sosiaalitoimeen ja perhetyöhön. Tätä perusteltiin laajalla sosiaalityön koulutuksella sekä paremmalla palkkauksella, jolloin päiväkodissa työskentelevälle varhaiskasvatuksen sosionomille kuuluisi myös vaativampia työtehtäviä kuin esimerkiksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajalle. Tässä myös toteutuisi se, mitä varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämistyöryhmän osaamisprofiilijaosto kirjoittaa ehkäisevän lastensuojelun toteuttamisesta sekä lastensuojelun tahojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

5 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Ikaalisten varhaiskasvatuksessa työskentelevien työntekijöiden näkemyksiä varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta. Tarkennuksena oli, että tässä tutkimuksessa tarkoitettiin varhaiskasvatuksen sosionomia, joka työskentelee osana päiväkodin varhaiskasvattajien tiimiä. Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää hyödyksi Ikaalisten varhaiskasvatuksen kehittämishankkeessa, jossa on tarkoitus laatia varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva paikalliset eriytyspiirteet huomioiden. Tämän opinnäytetyön kautta saadaan vastauksia siihen, mikä on Ikaalisten varhaiskasvatuksessa työskentelevien työntekijöiden näkemys päiväkotiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta sekä ammatillisista vahvuuksista.

Aloitin opinnäytetyön aiheen prosessoimisen jo varhain valitessani sosionomiopinnoissa profiloivaksi osaamiseksi varhaiskasvatuksen. Opiskellessani olin keskellä kuohuntaa tutkinnon tuomista pätevyyksistä, mikä velloo opiskelijoiden keskuudessa. Aihe on hyvin ajankohtainen, sillä kuulun opinnoissani ensimmäiseen ryhmään, joka valmistuttuaan ei saa varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyttä. Tämä on myös herättänyt runsaasti keskustelua, epävarmuutta ja huolta opiskelijoiden joukossa. Aihe on minulle hyvin läheinen ja tärkeä, sillä se vaikuttaa niin vahvasti omaan tulevaan tehtäväkuvaani varhaiskasvatuksessa.

Mahdolliseen aiheen opinnäytetyöhön löysin, kun luin Ikaalisten varhaiskasvatuksen saaneen hankerahoituksen varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvaa määrittelevälle hankkeelle. Koin vahvasti, että aihe on tarkoitettu minulle tutkittavaksi ja päästyäni mukaan työskentelemään kehittämishankkeeseen aihe oli minulle valittu. Sain vahvan tuen hankkeen ohjausryhmästä ja muilta hankkeessa työskenteleviltä sosionomeilta. Koin, että olen omalta osaltani kirjoittamassa uusia sivuja paikallisen varhaiskasvatuksen kehittämiseksi ja olin tästä hyvin ylpeä.

Työskentelen hankkeessa tiiviinä osana yhden päiväkodin ryhmää. Kyseisessä ryhmässä on monta erityistä tukea tarvitsevaa lasta ja lapset ovat iältään 2-5-vuotiaita. Olen hankkeessa ollessani mahdollistanut erityistä tukea tarvitsevien lapsien pienryhmätoimintojen muodostamisen pienemmäksi kuin tavallisesti, ja sitä kautta tuonut heille yksilöllisempää aikuisen tukea esimerkiksi päivittäisiin toimintoihin ja vuorovaikutukseen. Koko päiväkotiryhmässä olen lisännyt tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä itsesäätelytaitojen opettelua ja keskusteluja vanhempien tukemiseksi kasvatustyössä. Olen oman työskentelyn kautta havainnut, että tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettelulla on päiväkotiryhmässä suuri merkitys. Koen, että eri menetelmin toteutettujen tuokioiden avulla lapset oppivat erilaisia tapoja ilmaista tunteitaan ja ratkaista päiväkotipäivässä eteen nousevia pulmatilanteita. Näiden taitojen opettelu on luontevaa aloittaa jo varhaiskasvatuksessa, jotta tasapainoisen tunne-elämän kehittymiselle on luotu edellytykset myös lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta perusopetukseen.

Tutkimuksen kyselyvaiheessa minua yllätti se, miten paljon sain muistuttaa ja kannustaa, jotta päiväkotien työntekijät vastaisivat kyselyyn. Laitoin kyselystä kaksi muistutusviestiä ja myös esimiehet muistuttelivat vastaamisesta. Vaikka vastausten määrä jäi melko pieneksi, niin laadullisessa tutkimuksessa sisältö ja laatu ovat oleellisia asioita työn onnistumisen kannalta. Kyselin, miksi työntekijät eivät olleet vastanneet kyselyyni ja sain vastaukseksi, että aihe tuntuu liian kaukaiselta tai että omalla vastauksella ei nähdä vaikuttavuutta kyselyn tuloksiin nähden. Kannustin henkilökohtaisesti kyselyyn vastaamiseen ja kerroin, että jokaisen työntekijän mielipiteellä on merkitystä. Jäin ihmettelemään, miksi kyselyyn jätti niin moni vastaamatta. Aihe koetaan haastavaksi ehkä siitä syystä, että ei olla totuttu, että tiettyä työtehtävää ollaan määrittelemässä paikallisesti. Varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäväkuvat päiväkodeissa ovat olleet olemassa jo

vuosikausia. Voi olla, että varhaiskasvatuksen sosionomien työskentelyn päiväkodeissa koetaan laittavan totutut työskentelytavat sekaisin varhaiskasvatustiimissä. Toivoisinkin, että moniammatillisuus nähtäisiin päiväkodeissa rikkautena eikä uhkana. Keskustellessani kyselyyn osallistumisesta, osa varhaiskasvatuksen työntekijöistä ihmetteli, miksi päiväkodissa työskentelevien varhaiskasvatuksen sosionomien tehtävänkuvaa mietitään jo nyt, vaikka kunnilla on aikaa luoda tehtävänkuva vuoteen 2030 mennessä.

Tutkimuksen tuloksissa minua yllätti se huoli, mikä välittyi varhaiskasvatuksen lastenhoitajien tehtävänkuvien muotoutumisesta. Vastauksista pystyi päättämään, että varhaiskasvatuksen lastenhoitajat pelkäävät oman työnsä muuttuvan lähinnä perushoidoksi ja he pelkäävät omaa kuormittumistaan, ellei tätä työtä tee jatkossa muut kuin varhaiskasvatuksen lastenhoitajat. Uusien asioiden vienti totuttujen rakenteiden sisälle voi olla haastavaa, mutta jokainen yksittäinen työntekijä voi vaikuttaa siihen minkälaiseksi oma työ päiväkotitiimissä muotoutuu. Tutkimuksessa nousi esille myös osan vastaajista huoli lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin mahdolliseen suunnittelu-, arviointi- ja kehittämissaikaan. He näkivät, että ajan löytäminen lapsiryhmässä työskentelevälle varhaiskasvatuksen sosionomille olisi haastavaa, sillä varhaiskasvatuksen opettajan työaikaan kuuluu viikossa jo viisi tuntia sak-aikaa ja se on pois lapsiryhmässä työskentelystä.

Tutkimuksen teossa on yleisesti suositeltavaa noudattaa yleisiä tutkimuksen teolle asetettuja TENKin laatimia ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tämä tarkoittaa, että tutkijan on kunnioitettava tutkittavien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Tutkijan on myös kunnioitettava aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä sekä toteutettava tutkimuksensa niin, ettei siitä aiheudu haittaa tutkittavana oleville ihmisille tai yhteisöille. Eettiset periaatteet on laadittu sekä tutkijan että tutkittavien kohteena olevien ihmisten tueksi ja suojelemiseksi. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, s. 7)

Mielestäni noudatin tutkimuksen teon yhteydessä ohjeistuksia hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Minun oli helppo samaistua työntekijöihin, jotka vastaavat kyselyyni, sillä työskentelen itsekin lkaalisten varhaiskasvatuksessa. Laadin kysymykset niin, että en pysty tunnistamaan niistä vastaajia, jolloin vastaajien anonymiteetti säilyi. Laadin kysymykset niin, että niihin olisi kenen tahansa helppo vastata. Ymmärrys itsellä siitä, että päiväkodissa ei

välttämättä aina löydy rauhallista hetkeä kyselylomakkeen täyttämiseksi auttoi tuloksien analyysivaiheessa ymmärtämään, mitä vastaaja on tarkoittanut esimerkiksi lyhenteessään varhaiskasvatuksen ammattikieltä. Vastauksia teemoitellessa kunnioitin jokaisen vastauksen vastauksia ja pyrin huomioimaan ne.

Jatkotutkimusaiheeksi voisi miettiä kaikkien päiväkodissa työskentelevien varhaiskasvatusammattilaisten työn- ja tehtävänkuvien avaamista, tarkastelua ja uudelleen luomista. Minusta on väistämätöntä, että ennen kuin päiväkodissa työskentelevällä varhaiskasvatuksen sosionomilla on selkeästi määritelty tehtäväkuva, myös muiden varhaiskasvatuksessa työskentelevien tehtäväkuvaan on tehty muutoksia ja tarkennuksia. Tällä mahdollistetaan se, että eri ammattiryhmän edustajat tietävät mitä heiltä odotetaan.

Tässä vaiheessa, kun varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvaa ollaan laatimassa ja ensimmäisiä kokeiluja päiväkotiryhmässä työskentelevästä varhaiskasvatuksen sosionomista toteutetaan, on tärkeää tunnistaa ja tunnustaa ne osaamisalueet, joita varhaiskasvatuksen sosionomeilla on valmistuttuaan. Ammattijärjestöillä, kunnilla ja sosionomeilla itsellään on tässä asiassa merkittävä rooli, jotta päiväkodeissa työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvasta luodaan sellainen, joka saa vastavalmistuneet varhaiskasvatuksen sosionomit hakeutumaan töihin varhaiskasvatukseen ja myös pysymään siellä.

Koin opinnäytetyön tekemisen kokonaisuudessaan melko vaativaksi, mutta antoisaksi prosessiksi. Oma mielenkiintoni aihetta kohtaan vain kasvoi, mitä pitemmälle työskentelyssä etenin. Oli mielenkiintoista lukea lkaalisten varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemyksiä päiväkodissa työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvasta. Aihe herättää monia kysymyksiä, epävarmuutta ja huolta tulevasta. Työskennellessäni itse varhaiskasvatuksen kehittämishankkeessa olen koko ajan vastaanottamassa kentältä tulevia ajatuksia tulevasta varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvasta. Toivon, että tämän opinnäytetyön tuloksia voitaisiin hyödyntää päiväkodissa työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvaa luotaessa. Uskon, että päiväkodissa työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva tulee olemaan vahvasti perheiden kasvatustyötä tukevaa, moniammatilliseen yhteistyöhön painottunutta sekä lasten oppimisesta, kasvusta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Tutkimusaihe on tärkeä,

ajankohtainen ja sillä on uutuusarvoa. Olen ylpeä siitä, että saan olla luomassa uutta päiväkotiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvaa Ikaalisten varhaiskasvatuksessa.

Lähteet

- Alila, K. & Kinon, J. (2014). Katsaus varhaiskasvatuksen historiaan. Teoksessa K. Alila ym. (toim.), *Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi* (ss. 8–21). Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-266-1>
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. (2017). *Sosionomikoulutus ammattikorkeakouluissa. Hyvinvoinnin ja tasa-arvon edistäjä elämänkaaren eri vaiheissa. Raportti sosiaalialan selvityksestä*.
<https://www.arene.fi/julkaisut/raportit/sosionomiselvitys/>
- Günther, K., Hasanen, K. & Juhila, K. (2021-a) Johdanto: Analyysi ja tulkinta. *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Haettu 26.03.2021 osoitteesta
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/>
- Günther, K. & Hasanen, K. (2021 -b) Johdanto: Tutkimuksen kulku. *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Haettu 26.03.2021.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/tutkimuksen-kulku/>
- Helenius, A. & Korhonen R. (2017). Leikin ensi askeleita. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (ss. 69–77). PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2018). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.
- Ikaalisten kaupunki. (2019). *Talousarvio 2020. Taloussuunnitelma 2021–2022*.
<https://ikaalinen.fi/kaupunki-ja-hallinto/strategia/>
- Ikaalisten kaupunki. (2018). *Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma*.
<https://ikaalinen.fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/>
- Kekoni, T., Mönkkönen K., Hujala, A., Laulainen, S., Laulainen, S. & Hirvonen, J. (2019). Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa K. Mönkkönen ym. (toim.), *Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla* (ss.15–46). Gaudeamus.

- Koivula, M., Siippainen A., & Eerola-Pennanen P. (2017). Varhaiskasvatus valloittaa. Teoksessa Eerola-Pennanen P. (toim.) *Valloittava varhaiskasvatus, Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia*. (ss. 9–18) Vastapaino.
- Kontio, M. (2010). *Moniammatillinen yhteistyö*. TUKEVA-hanke, Oulun seutu. Haettu 21.4.2021 osoitteesta <http://oulu.ouka.fi/seutu/tukeva/moniammatillinen-julkaisu.pdf>
- Kupila, P. (2017). Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus oppivassa työyhteisössä. Teoksessa E. Hujala., & L. Turja (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (ss. 301–311) PS-kustannus.
- KvantiMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Kyselylomakkeen laatiminen. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html> (Viitattu 09.04.2021)
- Mönkkönen, K. (2018). *Vuorovaikutus asiakastyössä. Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla*. Gaudeamus.
- Opettaja. (2019). *Mitä ves-päivät ovat, kenelle ne kuuluvat ja miten ne lasketaan?* Haettu 5.5.2021 osoitteesta <https://www.opettaja.fi/tyossa/mita-ves-paivat-ovat-kenelle-ne-kuuluvat-ja-miten-ne-lasketaan/>
- Opetushallitus. (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelmien-perusteet>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021). *Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelma 2021–2030*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:3. Haettu 9.4.2021 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-876-2>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (n.d.) Uusi varhaiskasvatuslaki. Haettu 25.3.2021 osoitteesta <https://minedu.fi/uusivarhaiskasvatuslaki>
- Parrila, S. & Fonsén, E. (2016). Pedagogisen johtamisen prosessi. Teoksessa S. Parrila & E. Fonsén (toim.), *Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus. Käsikirja käytännön työhön* (ss. 59–90).
- Pöyhönen, J. & Livingstone, H. (2021). *Tunnetaitojen käsikirja, askeleittain etenevä tunnetaito-ohjelma lapselle ja vanhemmalle*. Mäkelä.
- Raatikainen, E., Rahikka A., Saarnio T., & Vepsä P. (2020) *Ammattina sosionomi*. Sanoma Pro.

- Sandberg, E. (2021). *Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa*. PS-kustannus.
- Suomi, H. (2020). *Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan kartoittaminen* [opinnäytetyö, Metropolia Ammattikorkeakoulu]. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020060416963>
- Talentia. (n.d). *Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva*. Haettu 9.4.2021 osoitteesta <https://www.talentia.fi/talentia/talentian-tavoitteet/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>
- Tast, E. (2003). *Sosionomi (AMK) osaamisprofiili varhaiskasvatuksessa ammattikorkeakoulun opettajien näkemänä*. [Ammattikasvatuksen lisensiaattityö, Tampereen yliopisto]. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-784-276-7>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Turja, L. (2017). Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L., Turja (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (ss. 38–55). PS-kustannus.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3:2019. <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot>
- Ukkonen-Mikkola, T., Yliniemi, R. & Wallin, O. (2020). Varhaiskasvatuksen työ muuttuu – muuttuuko asiantuntijuus? Työelämän tutkimus, Vol 18 Nro 4. (ss. 323–339) <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/89217>
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Venninen, T. (2007). *”Olen alkanut pohtimaan ja sanomaan ääneen mitä ajattelen” - ammatillinen kehittyminen ja yhteisöllinen palaute päiväkodin työtiimeissä*. [tutkimusaineisto] <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20046/olenenem.pdf?sequence=1>

Liite 1: Kysely Ikaalisten varhaiskasvatuksen henkilöstölle

Kysely koskee Hanna Kiasen Hamkin sosionomikoulutuksen opinnäytetyötä varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvan kartoittamisesta Ikaalisten varhaiskasvatukseen. Kyselyn tuloksia voidaan hyödyntää Ikaalisten kaupungin tasa-arvohankkeen sosionomin tehtävänkuvaa kartoittavassa hankkeessa. Kysely on laadittu Microsoft Forms -lomakkeelle. Vastauksista ei voida yhdistää suoraan yksittäiseen vastaajaan. Tuloksia käsitellään anonymisti ja niistä muodostetaan kokonaisuus, joka raportoidaan osana opinnäytetyötä. Valmis opinnäytetyö on nähtävillä julkisessa Theseus-tietokannassa. Theseuksessa julkaistava työ paikantuu Ikaalisten varhaiskasvatuksessa tehdyksi.

Pyydän vastauksia työntekijöiltä, jotka työskentelevät päiväkodeissa tai esiopetusryhmissä varhaiskasvatuksen lastenhoitajina, varhaiskasvatuksen sosionomeina, varhaiskasvatuksen opettajina tai varhaiskasvatusyksikön johtajina. Pyydän, että vastaatte kyselyyn 26.2.2021 mennessä. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Vastatessasi kyselyyn annat suostumuksesi osallistua tähän tutkimukseen. Toivon aktiivisuutta vastaamiseen, sillä jokaisen vastauksen kautta saadaan tärkeää tietoa opinnäytetyöhön ja hankkeeseen liittyen.

Kysyn koulutustaustaa taustakysymyksenä. En aio käyttää tätä tietoa tuloksien vertailuun, vaan olen kiinnostunut siitä, minkä koulutustason työntekijät kyselyyn vastaavat.

Päiväkotien henkilöstörakenteeseen on tulossa muutoksia vuodesta 2030 lähtien. Tulevaisuudessa päiväkodeissa työskentelee moniammatillisena tiiminä varhaiskasvatuksen opettajia, varhaiskasvatuksen sosionomeja ja lastenhoitajia. 1.1.2030 lähtien päiväkodeissa vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Yhdellä kolmasosalla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.

Varhaiskasvatuksen sosionomi on päiväkodin mitoitukseen kuuluva tehtävä, mikä tulee huomioida tehtävänkuvaa laadittaessa. Siksi tehtävänkuvassa ei ole suositeltavaa painottaa työtehtäviä, jotka syövät resursseja lapsiryhmätyöskentelystä. Työnantajan on laadittava tehtävänkuva varhaiskasvatuksen sosionomille.

Mikäli sinulla on jotain lomakkeeseen, kyselyyn tai opinnäytetyöhön liittyvää, vastaan niihin mielelläni

t: Hanna Kianen hanna.kianen@student.hamk.fi

Lämmin kiitos ajastasi ja osallistumisesta tähän kyselyyn.

Liite 2: Kyselylomake työntekijöille

1. Mikä on koulutustaustasi?

lähihoitaja tai kasvatust- ja ohjausalan perustutkinto

Sosionomi Amk

Yliopistotutkinto

Muu

2. Mitä työtehtäviä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan tulisi mielestäsi ainakin kuulua? Kysymyksessä tarkoitetaan varhaiskasvatuksen sosionomia, joka työskentelee päiväkodin lapsiryhmässä. Voit kirjoittaa vapaamuotoisesti.

3. Minkälaisissa työtehtävissä varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaaminen tulisi mielestäsi parhaiten esille? Kysymyksessä tarkoitetaan varhaiskasvatuksen sosionomia, joka työskentelee päiväkodin lapsiryhmässä.

4. Mitkä asiat eivät mielestäsi kuuluisi varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan ja miksi? Kysymyksessä tarkoitetaan varhaiskasvatuksen sosionomia, joka työskentelee päiväkodin lapsiryhmässä.

5. Mihin tehtäviin suunnittelu, arviointi- ja kehittämissaika tulisi ensisijaisesti käyttää?

6. Miten suunnittelu, arviointi- ja kehittämissaika jakautuisi ryhmän opettajan kanssa? Perustele miksi.

7. Kuuluisiko sinun mielestäsi varhaiskasvatuksen sosionomeille viikottain suunnittelu, arviointi- ja kehittämissaikaa? Valitse sopiva vaihtoehto.

1 tunti

2 tuntia

3 tuntia

4 tuntia

mielestäni ei kuuluisi suunnittelu- ja kehittämissaikaa

8. Millä tavoin moniammatillisen tiimin kokonaisuosaaminen tulisi mielestäsi parhaiten hyödynnettyä varhaiskasvatuksessa? Kerro esimerkkejä.

9. Mitä muuta haluaisit sanoa? Vapaa sana

Liite 3: Aineistonhallintasuunnitelma

Ikaalisten varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemyksiä lapsiryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvasta

Hanna Kiasen opinnäytetyö

Opinnäytetyössä kerätään aineistoa toteuttamalla kysely Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksen henkilöstölle, jotka työskentelevät Kilvakkalan, Kakkospesän ja Valkean Ruusun päiväkodeissa. Kysely toteutetaan Microsoft Forms ohjelmalla ja kysely lähetetään päiväkotiryhmien sähköpostiin. Analysoitava aineisto on tekstimuodossa.

Opinnäytetyössä pyritään hyvään tieteelliseen käytäntöön, eli opinnäytetyölle on anottu ja saatu tutkimuslupa, aineistonkeruu ja sen käsittely on luotettavaa ja opinnäytetyössä tehdään asianmukaiset lähdeviittaukset.

Aineisto tallentuu opiskelijan tietokoneen opinnäytetyö kansioon. Sinne ei ole pääsyä muilla henkilöillä kuin opinnäytetyön tekijällä. Opinnäytetyössä ei käsitellä henkilötietoja tai arkaluonteisia asioita. Opinnäytetyön aineiston omistaa opiskelija.

Opinnäytetyössä kerättyä aineistoa käytetään vain tässä opinnäytetyössä ja tutkimuksessa. Opinnäytetyön aineisto säilytetään vuoden opinnäytetyön valmistumispäivästä, jonka jälkeen aineisto tuhoetaan. Tähän saakka aineistoa säilytetään tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen ja niin, että aineisto on vain opiskelijan saavutettavissa. Opinnäytetyö tulee digitaalisesti näkyville Theseus-tietokantaan.